

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 25 СТЧНЯ 1912. ЧИСЛО 4. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JANUARY 25, 1912. No. 4.

НОВИНКИ.

Обжалуванє за утечу М. Січинського. Слідчий судія п. Данкнер доручив вже обжалуваним о улегченє утечі Січинському; акт обжалуваня з дати 2. січня 1912. Обжалувані є: 1) Іван Нуда 44 роки, гр. кат., жонатий, батько одної дитини, вязничний дозорець. 2) Ізидор Тарнавський, 56 літ, гр. кат., жонатий, батько 3 дітий, вязн. доз. 3) Кароль Малярж, 66 літ, рим. кат., жонатий, батько 4 дітий, ст. вязн. доз. 4) Антін Цєсліків, 60 літ, рим. кат., жонатий, батько 1 дитини, вязн. доз. 5) Ігн. Котюшка, 44 роки, рим.-кат., жонатий, вязн. дозорець. Котюшка є на вільній стопі, инші арештовані. Акт обжалуваня закидає їм, що вони в Станиславові в ночи на 10. падолиста 1911 р. як вязничні дозорці карного заведеня, обовязані до стереженя вязня Івана Андрія Мирослава 3 ім. Січинського, знаючи, що він зістав засуджений за злочин убийства, підступом дали йому нагоду до утечі з карного заведеня. Крім сего акт обжалуваня закидає Нуді і остаючому на волі 6) Мечиславови Журовському, 25 літ, вільного стану, шлюсарови в Королівці, пов. Борщів, злочин з §§ 171, 174, 176 з. к. За Тарнавського, Малярка і Цєслікова зложили їх родини кавції по 2.000 корон, отже в пятницю випущено їх на волю. Акт обжалуваня обіймає аркушевих 28 сторін битого письма. До розправи, що правдоподібно відбуде ся в марті, покликано 53 сьвідків. Розправу розписано на три дни, боронити будуть адвокати д-р М. Зайнфельд, д-р В. Юркевич, посол д-р Л. Бачинський і д-р І. Партицький. Прокураторію буде заступати п. Ганїнчак, а проводити буде радн. Шнайдер.

Віллямс пояснює. Імміґраційні інспектори зайшли в неділю вечером на прибувший до нюйорського порту пароход „Карманія” і почали переслухувати пасажирів першої кляси. Сей нечуваний поступок імміґраційних властий так розворушив публичну опінію, що на адресу імміґраційного комісаря Віллямса посипали ся сотки протестів. Сі протести спонукали „царя з Еліс Айленд” подати до прилюдної відомости слідуюче поясненє: „Чужинці подорожуючі першою клясою підлягають так само імміґраційним законам як і законови цловому. До сього є оправдані причини. Може часто лучити ся таке, що першою клясою їде особа, найменше бажана у Злучених Державах. Згадаю хочби за небезпечних злочинців, яким не трудно вистарати ся о карту першої кляси”. Нігде правди діти, але п. Віллямс має тут рацію, бо коли вільно „тягнути душу” з бідного хлопа-зарібника, що їде до „Гамерики” „цвішендеком”, то чому не вільно поспитати „ясного пана” з першої кабіни, що він за один і „хто ґо родзіл”?... Адже право для всіх повинно бути рівне!

Страйк в фабриках ткацьких виробів. Вже два тижні тревае страйк ткачів у Лоренс, Масс. Покинуло роботу в ткацьких варстатах 16.000 робітників. Властителї фабрик не хотять згодити ся з вимогами страйкерів і наняли на їх місце страйколомів. З тої причини прийшло до заворушень і треба було спровадити на загрожений терен цілий полк стейтової міліції. В кількох робітничих домах найшла поліція великі засоби динаміту, який нібито мав послужити до висадженя в повітрє деяких фабричних будинків. Ходила навіть чутка, що житє массачусетського ґубернатора Фосса було в великій небезпеці з боку невдоволених страйкерів. Такі поголоски, а особливо сей найдений у скритках динаміт, підняли на ноги ціле місто. Непричасні до страйку мешканці бояли ся ночувати у своїх домах і почали відвертати ся з відразою від страйкерів, що насильством та терором хотіли добити ся більшої платнї. Провідник страйкуючих мас, Еттор, мусів на свою руку нанимати детективів, щоби сю справу основно розслїдили і найшли виновників. Арештовано 8 загорільців і після того настав зглядний спокій. Місцеві та стейтові власти старають ся навязати переговори страйкового комітету з властителями ткалень і є надія, що за пару днів сей ткацький страй належати-ме вже до історії. Часописи нотують, що підчас онодїшного заколоту упало кілька трупів, бо жовнїри приневолені були ужити пального оружя.

Експльозія каналових ґазів. Сього понеділка вечером лучив ся у східній части Ню Йорку, між 1 а 3 евеню і 32 а 34 улицею, сильний вибух ґазів, нагромаджених у відходових каналах сеї секції. Перша експльозія наступила о год. 5.30, а друга, значно сильнїйша від першої, о 20 мінут пізнїйше. Мешканці сеї части міста були сильно переполохані, бо думали, що се нічо иншого, а землетрясенє. Люди кидали свої житла на висших поверхах камениць і збігали стрімголов на улиці, або крили ся в панічнім страху по пивницях. Сила сього вибуху була доволї значна, коли возьмемо під розвагу заподіяні нею шкоди. І так: 48 тяжких зелізних накривок від головних входів до каналів вилетїли з великим гуком і імпетом високо в повітрє. Деякі з тих накривок, летячи в гору або спадаючи відтак в долину, повибивали шиби в елевейтрах (горішних зелізницях) та стріткарах (трамваях) і подіравили дахи кількох камениць. Згущена струя воздуху збила з ніг кількасот осіб; богато з них зістало покалїчених. Якийсь хлопчина упав в каналовий отвір, а одного полїсмена трунуло до пивниці. Головні збірники опалового ґазу знищені. Телєфонічні проводи позривані. У деяких домах вибухли пожежі, які однак на час погашено. У переїзджаючих елевейтрах і стріткарах повилїтали всі шиби, а пасажирів повикидало з сиджень на підлогу. В одній стріткарі спадаючий з повітря зелїзний кружок вибив велику діру, а від иншої знов стріткари відорвало цілий перед. Одну жінку підкинуло в гору на 20 стіп. Кілька домів в части знищило, а в багатьох инших повибивало шиби. Шкоди, розуміеть ся, значні, але з людий не погиб ніхто.

Оригінальний помисл. Вілям Борров, 20-лїтний парубок з Бруклина, поїхав собі на „ґуд тайм” до Філядельфії. Дістав ся він туди не способом звичайних пасажирів, а так званою краденою їздою, практикованою звичайно американськими „шляхтичами”-трempами. „Вільний” їздець погуляв собі якийсь час по містї, а відтак забажав вернути домів. Зайшов на пенсильванїйську стацію і побачив на шинах готовий до відїзду експресовий поїзд до Ню Йорку. Почав зараз „шпекулювати”, яким би то робом стати ся „вільним” пасажиром сього поїзду і за дві години опинити ся дома. Причіпити ся десь з боку до якогось воза не міг, бо зелїзнича служба була би його зараз запримітила і викинула на улицю, або й ще на встид та на ганьбу могла арештувати... Отже помисловий бруклинець винайшов собі вельми оригінальний спосіб. Вилїз тихенько на тендер (віз получений з льокомотивою) і незамічений нїким, підніс покриву від збірника води, занурив ся по саму шию в ледяну купіль, та спустив назад покриву. Небавом поїзд рушив і гнав доти, доки не прибув аж до стації Мангатен Джонкшен, (недалеко Джерзи Сіти), де треба було парову машину заступити електричною, бо в тім місци поїзд вїзджає до гудзонського тунелю. Боррови було мабуть за тїсно у воді, бо вихилив з діри голову і почав втягати в себе сьвіжий воздух. В такій позиції побачили його стаційні урядники. Спершу вони налякали ся такого видовища, бо думали, що то хтось зарізав чоловіка і його голову повісив чи причіпив над отвором водяного збірника. Та небавом усе вияснило ся. На пів задеревілого Вілюся винято з його криївки і відвезено до шпиталю, бо показало ся, що помисловий бруклинець відморозив собі обі ноги. Так бодай здавало ся деяким людям, але Борров заявив всім присутним, що він почуває себе „ол райт”, і скоро лише трошки обігріє ся, сейчас поїде в дальшу дорогу (від сеї стації до Бруклина вже недалеко), але вже не у воді, бо то трохи неприємно...

Італїйсько-турецька війна. І гіркий сьміх і пекучий жаль торгають душу людини, коли доведеть ся читати скупенькі вісти з терену італїйсько-турецької війни. За що властиво проливають оба правительства невинну кров своїх підданих? Одні кажуть, що симпатизують з Італією, бо вона несе европейську цивілїзацію азійським та африканським варварам; другі впевняють, що їх симпатія по стороні Туреччини, яка боронить своеї власности і протестує проти нахабства влїзливих нащадків старинних Римлян. Виходить, що обі воюючі сторони мають рацію... З початку ся війна вела ся справді по „европейськи”, бо люди падали як мухи, а вже найбільше безпомічні старцї та безневинні жінки і діти. Тепер ся „цивілїзаційна” різня трохи притихла, бо оба ворожі табори ведуть завзятий бій о якийсь-там невеличкий горбок або маленьку оазу. Читаємо в часописях, що одного дня опанували горбок або оазу „вірні” себто Італїйці, а другого дня сей самий горбок чи та сама оаза найшли ся опять в руках „невірних” тобто Турків та сконсолїдованих з ними Арабів. І так воно тягне ся вже від кількох тижнів. Обі воюючі сторони змордовані вже сею „сьвятою” війною і виснажені до краю, але щож, коли „національна” гордість і почутє власного достоїньства не позволяють прийти до якогось помиреня без сталї, пороху і олова... А хто на тім терпить? — Дурний „підданий”, що за свою проляту кров дістане дулю! Ну, на людську глупоту ще доси не винайдено відповідного ліку, але прийде таки той слушний час, що за убийство на війнї будуть судити так, як тепер судять звичайних душогубів!

Як Болгари здобувають докторські дипльоми. В однім болгарськім місточку знайдено перед кількома тижнями печатку гайдельберського унїверситету. Ся находка навела на ріжні підозріня, тим більше що богато Болгарів, котрі студіювали за границею, вертали з докторськими дипльомами унїверситету в Гайдельберзі. Тому болгарські власти зажадали від сенату сего унїверситету урядового виказу всїх Болгарів, які осягнули там докторський степень. На підставі сего виказу стверджено, що в Болгарії є цілий ряд людий з фальшивими докторськими дипльомами гайдельберського унїверситету. Річ природна, що се відкритє викликало в Болгарії величезну сензацію. Знайдену печатку збережено в міністерстві справедливости.

Банкноти китайської републики. Щоби зарадити хронїчній недостачі гроший, провізоричне військове правительство китайської републики в Шанґаю видало вже свої банкноти. Пущено в обіг банкноти на один, пять і десять долярів (мексиканських). (Мексиканський доляр має вартість наших 50 центів). Напись на одній стороні анґлїйська, на другій китайська: обі обіцюють, що правительство виплатить готівку всякому, хто предложить банкнот. Однак в провінціях, обнятих ворохобнею, не мають довіря до сеї обіцянки і туземці приймають републиканські банкноти з великою неохотою, між тим коли Европейці взагалї не хотять признати їх за вартісні паперові гроші.

Жертви Словінців на рідну школу. Недавно помер в Люблянї Словінець Іван Фабянчіч, який на смертній постелї відказав все своє майно в сумі 70.000 корон для товариства сьв. Кирила і Методія. Се товариство закладає і удержує словінські приватні школи і відповідає нашому Р. Т. П. Коли ще зазначимо, що в послїдних роках 1910 і 1911 Словінці: Поляк, Марія Фільгар і Котнік записали сему товариству суму зверх 1.000.000 корон, то стане ясно, що навіть такий малий народ, як Словінці, зрозуміли, що сила народа лежить лиш у своїй власній школї.

ПРИЄДНУЙТЕ ЧЛЕНІВ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

Сьвято Маркіяна Шашкевича в Yonkers, N. Y.

Як в Галичині днесь по всім усюдам, де тільки виднїє житє Русинів-Українців, гремлять гимни і похвали в честь столїтної річниці уродин незабутого відродителя галицької Руси, Маркіяна Шашкевича, так сей клич огортає і щиро-руські серця, оттих що їх щербата доля кинула ген-ген в далеку заморську країну шукати лучшого добра. І тут і там, як чутно, доводить ся українським заточенцям з пошаною і радостию зустрічати память незабутого подвижника на народній ниві. Рівнож і громада Русинів в Йонкерс, Н. Й., не хотячи оставати позаду, заходом виднїйших одиниць і товариства сьпівацького відсьвяткувала дня 14. січня б. р. подібне торжество.

Сьвято се розпочалось панахидою в церкві, яку відправив за душу бл. п. Маркіяна місцевий сьвященик, о. Лисяк, при співучасти своїх сусідів, о. Мірошая і о. Коритовського. По панахиді вся численно зібрана громада зійшла ся до церковної ґалї, де розпочав ся концерт. Програма концерту була богата і добірна. Відчит про житє і діяльність Маркіяна, деклямації і сьпіви, переплітані рускими мельодіями відданими на ґрамофонї, творили гармонійну цїлість. В своїм відчиті представив сьвященик тоті невідрадні відносини, серед яких доводилось коротати свій вік безталанному і майже мертвим сном прибитому рускому народови. Піднїс значінє Шашкевича, який перший на полі просьвітнім поклав підвалини до тих великих здобутків, якими пишаєть ся нинїшна галицка Русь-Україна.

По відчиті слїдували сьпіви і деклямації. І так перший кусник „Підлисє" відсьпівав хор дїточий, а другий „Не згасайте ясні зорі" хор мішаний Бояна. Обі ті точки випали дуже красно так, що всї слухачі слухали з одушевленєм, особливо не могучи надивуватись маленькій дітворі, яка милими і ніжними голосами чарувала своїх родичів і переносила їх гадками в рідну країну.

По тих сьпівах слїдували деклямації: стих Маркіяна Шашкевича „Днїстрованка" і „Кому Бог в груди дав серце мягеньке". Перший стих віддеклямувала мала десятилїтна дівчинка, Марія Спяк, а другий стих деклямував її отець, Михайло Спяк. Обі ті деклямації випали вдоволяючо. Так отець як і його донечка з повним чутєм і зрозумінєм річи віддали висше згадані стихи. Но вже не було міри оплескам після віддеклямованя стиха „Побратимови" Лаврентієм Телепом. Наче сцені артист, декляматор віддав з фервором і патосом сю прекрасну Маркіянову поему. Досить удачно випала деклямація „Україна", яку виголосила наша славна артистка, Катерина Дулиба. Не менше вдоволяючо відсьпівав хор мішаний дві пісні: „Не згасайте ясні зорі" і „Весною птички щебечуть". Взагалі так сьпіви, як і деклямації випали дуже красно. А узнанє під тим взглядом належить ся п. Лозинському, який яко диригент не щадить ні труду, ні здоровля, ні часу, аби лише відповісти вповні своїм обовязкам.

На закінчене промовив кількома словами до вібраних наш славний деклятатор, п. Телеп. Він то вказав присутним на велику вагу дотичного сьвята і на тоту підоїму, яку становить для кождої людини на сьвіті школа і освіта. В Йонкерс як-раз оказуєсь брак вигідної галї, де могли би не тільки діти побирати шкільну науку, але рівнож і старші сходитись розбуджуючи житє духове і народне. Позаяк гадка про потребу школи вже від давна жевріла в серцях деяких одиниць, та загал якось байдужно на ту справу задивляв ся, тож бесїдник з запалом загрівав руську громаду, щоби пішла слїдами заповіту Маркіяна.

Вкінци забрав голос і сьвященик, і похваливши зазив і заохоту свого передбесїдника, подякував всїм учасникам, які причинили ся своєю присутностию до звеличення памяти уродин Маркіяна, желаючи цїлій руській громаді як найкрасшого розвитку у народнім і просьвітнім житю.

На тім і сьвято закінчилось. По відсьпіваню „Ще не вмерла Україна" весь нарід розійшов ся вдоволений домів.

Учасник.

ДОПИСИ.

З Clayville, N. Y.

З всїх закутків американської Руси доносять до часописий, як наші Русини проживають, тому не від річи буде і нам сказати щось за Клейвіл. Робота у нас іде добре день і ніч. і досить споре число Русинів, так мужчин як і женщин працює у фабриці. В нашій місцевости від довшого часу мешкають Русини, но на жаль якось ніхто анї слівцем дальш час не сказав у нас про якусь орґанізацию, не подбав про добро для самого себе тай своїх братів. По лїтах доперва — видно і у нас іскра любови до свого руського народу ще не цїлком згасла — знайшли ся і у нас люди, котрі скликали тутешних Русинів на параду; представивши на ній присутним другі місцевости, де наші переселенці проживають. та скілько то нещасть що дня між ними трафляє ся, кілько то вдів та сиріт простягає руки, просячи милостині, бо батька спіткала смерть, а він за житя нїгде не належав, — і з орґанізували Бр. сьв. Михаїла, котре зістало принято до Р. Н. Союза як місцевий відділ 309. Дай Боже щоб сей новий відділ зростав і скоро став на рівні з другими довгоістнуючими орґанізаціями. До уряду увійшли: Стефан Палка, предс., Симеон Цєсьля, заст. пр., Петро Кузмич, секр., Даміян Мерена, касієр. Кличемо до Вас, братя Клейвілчане: прийдіть до нас і запишіть ся до Р. Н. С., бо тілько „в лучности сила!"

Даміян Мерена.

З Chester, Pa

Прошу помістити тих пару слів у „Свободі" про нашу місцевість. У нас, в Честер завязало ся братство сьв. Володимира заходами о. Захарія Оруна. Се братство становить відділ, не знаю вже який, орґанізації „Християнська Любов".

О. Орун, І. Струмиляк і П. Камінський старали ся всїми силами розбурити наш відділ 237. належачий до Руського Народного Союза, та се їм не вдало ся, бо наш відділ тримав ся завзято своєї старої, дорогої орґанізації. А як кирпия нікому не принесла ще хісна, так і у нас, відділ Р. Н. Союза не впав, але за те розлетів ся відділ „Християн. Любови". Його члени, майже усї тепер у нас. Що більше: на дни першого січня І. Струмиляк і І. П. Камінський були приневолені скликати членів розвязаного відділу і віддати їм всї гроші, а за решту, то є за доляра і пів принесли пива і пропили в той спосіб всьо-майно і чартер відділу „Християнскої Любови." Тепер опять нехай настане у нас спокій. Нехай з новим сим роком забудуть ся у нас старі колотнечі, з розни не ся мирна і хосенна праця на нашій ниві.

Мир і любов нехай всїх злучить під один прапор: Руський Народний Союз!

Д. І.

З New York, N. Y.

Ню йорська громада, гуртуюча ся при церкві сьв. Юрія, обходила торжественно іменини свого пароха дня 19. грудня м. р. По Сл. Божій, на котрій було множество вірних, виступив о. В. Коритовський, і щирими словами пожелав о. солензантови. Властиве торжество відбуло ся того дня, вечером. О 6-ій годині зачали сходити ся вірні на вечірню. По вечірни о. М. Лисяк, щирими а горячими словами розказав вірним, які то великі заслуги положив о. декан для добра церковного і для добра руського народа. Опісля пожелав о. Лисяк многолїтствіє, яке звучно відсьпівав український хор. По скінченю вечірнї, в просторій церковній гали зібрало ся множество людий. Се український хор на чолї з діріґентом п. М. Климком і предсїдателем п. В. Лазутою, прийшли пожелати свому парохови.

На гали явив ся о. декан, Н. Підгорецький. В тій хвили виступив діріґент М. Климко пожелав о. деканови а хор грімко і прекрасно засьпівав „Многая Літа". Відтак виступив предсїдатель хору п. В. Лазута і сказавши гарну промову, вручив о. Підгорецькому прекрасний презент, справлений заходами цїлого українського хору. Опісля виступила мала дівчинка, прекрасно убрана (не знаю її імени) і тримаючи в рученятах величезну китицю з живих цьвітів, дрібними устоньками щиро желала щастя і здоровля та многая літ нашому о. деканови. О. Підгорецкий слухаючи усїх бесїд з радости аж сплакав, дякуючи присутним за їх щиру любов і милу несподїванку. Спільна вечеря, на яку запросив усїх присутних о. Підгорецький закінчила се миле і гарне сьвято.

Присутний.

З Pittsburgh, Pa.

Дня 14 с. м., самі сьвідомійші Русини Пітсбурґа, котрі гуртують ся коло читальнї „Просьвіти", удались по полудни на місцевий руський цвинтар, щоб пошанувати память неструдженого робітника на запущеній руській ниві, котрий такі великі заслуги положив для розвою руської громади в Пітсбурґу, Па., — на гріб бл. п. о. Н. Стефановича.

По спільній молитві промовив до зібраних коротко п. Олександер Бучак, виказуючи, які заслуги положив покійник для розвою руської громади в Пітсбурґу, Па; опісля вказав на те, що той, що так щиро працював для народа, навіть ще до тепер не має памятника на гробі — і візвав присутних до жертв на памятник для покійника.

По промові присутні відсьпівали „Вічная память", „Со сьвятими у покой" і инші жалібні пісні, та наш народний гимн, котрий так покійник любив. При кінци урядили присутні між собою складку з чого прийшло на памятник понад $12.00.

Сумно тепер в Пітсбурґу... умер той, що все скріпляв народне житє в Пітсбурґу — своєю все молодечою енерґією, що кождий прояв національної самосьвідомости з таким ентузіязмом витав. Єго наслідник бурить тепер се, що тамтой будував — бурить національні прояви самопізнаня, нищить всякий обяв, хочби малий, інтелектуального розвою своїх парохіян, учить їх невільництва, а тих що сьміють почитати память небіщика, називає безбожниками, які „вибрали собі якихсь божків..."

Сумно тепер в Пітсбурґу — дуже сумно.

Участник.

З Bremond, Texas.

Сей рік для фармерів у нас був справді лихий, головно через те, що минувший рік був сухий, і тому кукурудза странена. Ціна на ню підскочила у гору і вже тепер коштує бушель доляра а сїно двайцять долярів за тону.

Навпаки бавовна так зародила, як ще ніколи; ціна на ню спала так низько, що платило ся по 11 до 12 центів за фунт. І тоді тутешна преса візвала фармерів, щоб не продавати бавовну за таку ціну, тим більше, що збиранє її коштує дуже дороге. І то за добрі гроші годі було найти робітника, хиба Мексиканців. Мимо того бавовна тала що дня більше і дійшло до того, що одного місяця ціна впала на 8, 7, а навіть і 6 центів за фунт. В наслїдок того фармери попали в довги, а платячи робітникам високі ціни, стратили сего року зовсім на бавовні.

Земля в Тексас є баєчно дорога, що впрост нема способу її докупитись.

Давно платило ся від 9 до 15 долярів за акер, а тепер та сама земля коштує від 25 до 85 долярів за акер.

Сего року в Тексас є сильна зима. Хотяй вправдї снїгу місцями зовсім нема, то за се сухий вітер з морозом досолює, так що аж птахи повимерзали. Фармери пророкують сухе літо, отже опять будуть в Тексас лихі жнива і зарібки.

На днях появила ся в нашій місцевости заразлива хороба на корови і безроги так, що много скоту вже погинуло. Дня 8. січня с. р. знова прийшла якась пошесть на людий, чоловік захорівший на сю пошесть до 24 годин вмирає. Лїкарі не мають якось щастя нікого уратувати. В наслїдок того панує тут величезний переполох.

М. Турляк.

ПОВІДОМЛЕНЄ!

На нашім плейзї в Нортгемптон, Па. вибрано комітет до збираня жертв на фонд „Рідної Школи" в Галичині. Всякі датки постановлено збирати системою трійок.

І так ч. Стефан Ковалишин жертвує одного доляра і покликує до зложеня вільних жертв: Николая Казьміраka і Дмитра Предомірського з Нортгемптон, Па.

Василь Шишка дає одного доляра і кличе: Гриця Когана і Михайла Голуба з Нортгемптон, Па.

Павло Ленчук дає одного доляра і кличе: Йосифа Кумонька і Петра Стельмаха з Савт Бетлегем, Па.

Усїх викликаних просить ся о викликуванє в сей спосіб своїх дальших знакомих.

Гроші просить ся відносити або відсилати на руки Rev. О. Баранського, Box 2., Northampton, Pa.

Грицько Коваленко.

ЗРАДА.

Драматичний епізод у трьох актах із початку XVIII віку.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Ященко Іван, сотник немолодий, дуже повний.
Марія, його жінка, літ 25.
Палажка, служниця Марії, вдова.
Колодій Петро, значний козак.
Демко, його джура.
Козак дуже старий.
Значні і прості козаки, селяни, Москалі.

Діеть ся в сотенному місті, в полку Переяславському, в домі сотниковому, 1708—1709 р.

(Дальше).

VI.

Палажка: Може засьвітити сьвітло, бо вже темно.

Марія: (сумна). Як знаєш, хоч і сьвіти. (Плажка сьвітить).

Палажка: Обидва загинули. Обидва! Прости і помяни їх, Господи, обох.

Марія: Се ти про кого?

Палажка: Вони-ж обидва загинули, тієї баби сини, Іван і Василь.

Марія: А я думала про тих... Вони теж обидва загинули... що в нас той рік були. І він загинув, Петро Колодій, він загинув, Палажко. (Плаче). Ти не забула, він у нас був.

Палажка: О, я не забула. Хиба можна забути Петра Колодія, хто хоч раз його бачив? Але пані казали мені про його не згадувати.

Марія: Я казала, але тепер його вже немає на сьвіті... Розумієш, Палажко, його немає на сьвіті, він загинув. (Плаче, схилившись до Палажки).

Палажка: Я знаю: пані кохали його ще здавна, ще за молодих літ, там, у Немирові... Я знаю се, моя пані, що ви його одного, тільки його кохали на цілому сьвіті.

Марія: Так, його кохала, його самого. — І він загинув.

Палажка: Я се помітила з того часу, як був він рік у нас. Хто раз його бачив, той не міг не покохати.

Марія: Я росла собі під Немировом, а він там явив ся ще тоді зовсім молодим, не знати звідки. Ніхто не знає, чий він із роду, і звідки, тільки всі його полюбили за його щиру і веселу вдачу. А видко, бував усюди, про все знав і розмови його були такі щирі, цікаві. Що зі мною діяло ся тоді, Палажко! Та не довго се тревало, не довго... Той край спльондровано, козацтво там знищено, моя неня вмерла, а я з татом мусїла тікати на сей бік Дніпра. Тут посватав мене наш пан, і тато мене віддали і самі померли. Петра я не забула. Та мені все здавало ся, що то був сон чарівний, що то не чоловік, а янгол з неба мені в снї приснив ся... І часто, бувало, я вийду за гай, на гору, і дивлю ся на захід, де мріють, ледви-ледви синіють Дніпрові гори. У ясний день їх видко. Сиджу, не ворухну ся. Тихо, а в траві коники грають, у небі жайворонки щебечуть, ледви чути. Я неначе дрімаю, та все дивлю ся на захід, на ті блакітні гори, що наче туман мріють. Дивлю ся, і мені здасть ся, що ось-ось із туману вирине постать мила, що мені колись снила ся. Вирине, забере мене і полетимо знов туди, до рідного краю, де ненъчина могила, де той садок і потічок, і все, що здавна було миле. І так часто я виглядала. А як бувало настане хмарний день, і на заході зовсім не видко синїх гір Дніпрових, то мені сумно, так сумно... І я все жду, що ось ізнову вияснить ся, розійдуть ся хмари, знов блакітна смуга на заході вирине, і я знову піду за гай, на гору виглядати. Нікому я не признавала ся про свої думки і сни, бо ніхто-б мене не зрозумів, дурною назвали-б. Иноді менї здавало ся, що той блакітний туман на заході колишеть ся, щось у йому ворушить ся, виринає, простягає до мене руки... І доси не знаю, чи то справді там було що, чи менї снило ся, в очах мутніло, бо очи були повні сліз... Муж було питає, чого я ходжу за гай? Так, мовлю, гуляю, дивлю ся у той бік, де мій рідний край... І ось минали роки, я вже почала забувати про той край, неначе звикла тут, де мене ніщо не тїпило, не бавило. Так наче я де-далї все більше холонула. І все мені тут байдуже, почала думати, що ось умру і полину де неньки... І ненька було до мене у ночі приходить, уся в білому, а лице сумне і добре. Нахилить ся над моїм ліжком і дивить ся люблячими очима, і кличе: Доню! Марисю! Се-ж я, твоя неня, до тебе прийшла. Знаю, мовить, що сумно і тяжко тобі тут жити. Знаю, моя доню, — аж плаче неня. А я: Мамо, мамо! Я до тебе хочу; тебе так довго не було, я скучила!... Хочу її обняти, поцілувати, а її вже й немає... Немає нені... І знов холодно і пусто скрізь, тільки пан мій, муж, сопе-сопе собі з боку... Устану я, помолю ся, утру сльози тай знов ляжу.

Палажка: Здасть ся, пан вас любить, поважає; я ніколи не чула між вами сварки.

Марія: Він любить, і я ніколи його не скривдила, ніколи не мовила йому неправди, слухала його, як закон каже... І жили ми тихо і спокійно, — иньші люди бувало мовлять: ось чесна родина, живуть собі душа в душу.

Палажка: То ви не любили пана?

Марія: Я любила свою мрію.

Палажка: І ось та мрія, на лихо вам явила ся у новому сьвітлі... Невже-ж Петро, як був у нас, не згадав про давнє?

Марія: Він згадав... Та я не хотіла згадувати. Я шлюбна жінка, гріх і згадувати. Що було, те минуло, чого не було — вже до віку не буде, — не судило ся... І тепер він загинув, Палажко. Тепер уже кінець, — я можу оплакати його. Помолись, Палажко, за його душу.

Палажка: Молити-мусь, пані, і за вас, щоб Мати Божа заспокоїла вашу душу. Тай пізно вже, вечеряли-б, панїматко, тай лягали спати.

Марія: Добре. Я вечеряти не хочу, помолю ся тай ляжу.

Палажка: Яж там постіль постелю вам тай сама піду спати.

Марія: Добре.

(Палажка пішла у бокові двері).

Марія: (сама, молить ся). Господи, помяни усіх, що загинули у сей лихий час, що терпіли катування і муки, — у Батурині, і в Лебедині, і по всій Україні... І заступи усіх, що в бідах і скорбях, у неволі, в темницях; подай їм утїху і надію визволення, Боже мій... І мене, рабу свою, укрепи і спаси, бо тяжко менї, і холодно в души моїй, і згасли надії... (Молить ся тихо...) Петре, лицарю славний, жив ти без щастя, сиротою, бурлакою, і загинув самітний, і десь у полі орли виклювали твої очи. І останній погляд твій не стрів ласки, привіту, і сльоза рідної душі не окропила тебе. (Павза.) Ні, Петре, я бачу, що ти взяв собі лїпшу долю: ти жив, як хотів, і бив ся з ворогами, і голови своєї орлиної, гордої не хилив нікому. І вмер борючись із ворогами. А я нещасна хилю ся цілий вік свій терплю і мовчу, і не знаю для чого і для кого. Так день за днем, рік за роком... (Тихо)

V.

З сїний входить якийсь чоловік, закутаний у керею, в селянській шапці. Видко хорий, ледви стоїть, опираєть ся о костур. Увійшовши стоїть і дивить ся на Марію, поки вона молить ся. Вона здригнула.

Чоловік: (тихо). Маріє! Маріє!

Марія: (стрепенула ся). Хто се мене кличе? Чи се вже на той сьвіт кличуть мене?

Чоловік: Маріє, се я.

Марія: (оглянула ся і остовпіла). Хто ти?

Чоловік: (скидає кер ею і шапку се Петро). Се я, Маріє. Се я, Петро.

Марія: З того сьвіту? До мене нераз неня приходила, а тебе ще я не бачила. Неня приходила з того сьвіту пізної ночи і кликала мене. А се вже й ти?

Петро: Маріє, я живий. Та ледви що живий.

Марія: Так, ти живий! (радо). Петре, тебе не вбито? (Іде до його, мацає). Ти живий!

Петро: Я постріленний, порубаний; мене шукають, за мною гнали ся, я сховав ся. Не хочу дармо голови своєї віддати. І ось утїк до вас у двір, як смеркало. Мене ніхто не бачив... (Сїдає). Ох, важко мені стояти... Я пересидів у буряні близько хати, аж поки все затихло. Тоді заглянув — ти сама в хаті... Сховай мене, тут не будуть шукати.

Марія: Петре, яж не можу.

Петро: Мені нікуди більше сховати ся.

Марія: Муж вернеть ся, зовсім незручно. Ах, що менї робити! Я покажу безпечну стежку через окопи до гаю, там дійдеш до лугу Дніпрового, ніхто тебе не знайде поміж озерами та очеретами.

Петро: Я вже не можу йти ні пів милї. Мої рани болять, не їв кілька день і зовсім потратив сили.

Марія: До нас дійшла чутка, що тебе вбито.

Петро: Так я велів говорити своїому джурі, а він, бідний, загинув... Ото вірна душа була...

Марія: Ото ж ми й повірили, що тебе немає на сьвіті.

Петро: І ти зрадїла!

(Марія мовчить, їй боляче).

Петро: І ти зрадїла, що мене вже немає на сьвіті. Пані сотникова, що її муж так гарно прислужив ся до загибелї України, що здобув ласку царську, — вона повинна радіти, як одним ворогом стало меньше. Та вже тепер вороги не страшні твоїому панови, бо під Полтавою гармати проспівали вічну память нам усїм, і лиш недобитки постріляні, порубані, або з розбитим серцем тиняють ся ще по сьвіту. Маріє, я все втратив, то невже я мушу втратити й останнє, — надію на тебе?...

Марія: (в великій турботї і смутку). Що ти мовиш! Петре, як ти міг таке думати...

Петро: Та ні, на мене не впаде ся кара! (бере її за руку). Ох, я вірю тобі. Прости менї, Маріє... (цілує її руку). Доля зрадила, люди зрадили. Ти не зрадиш. Сього останнього гіркого кубка не даси менї випити... Прости менї...

Марія: Ні, Петре, не твоя вина, що кругом — зрада. Я сама винна, що ти міг не вірити менї. (Сїдає близько його). Мій лицарю, ти такий самий, як був колись там, у Немирові. Ти не знав, що я все жила думками про тебе. Петре, тепер, як ти все втратив, я признаю ся, що мене ти не втратив ніколи. Я мусїла все при тобі бути, твої слідочки промітати, а я... зоставила тебе самого тиняти ся по сьвіту...

Петро: Ну, тепер я жити-му знову! Я жити-му, бо поки є на сьвіті ще одна людина щира, — весело жити!

Марія: Ходім-же, я тебе сховаю. (Петро підводить ся, вона йому помагає). Я тебе сховаю, поки одужаєш трохи, а там може побачиш, що не все загинуло і що справу можна иньшим способом повернути. Іще живий старий гетьман, іще король убєть ся в силу, і невідомо, кому Господь присудить взяти верх...

(Заслона).

АКТ ТРЕТІЙ.

В иньшому покою сотникового дому. Просто — двері до саду; в право і ліво — двері до иньших покоїв. Діеть ся на другий день після 2-го акту; надходить вечір.

I.

Марія виходить із бокових дверий, виглядає у вікно, хоче вернути ся в ті самі двері; з другого боку виходить Палажка.

Палажка: Пані!

Марія: (здригнула) Що? Хто там? А, се ти, Палажко. Як ти мене злякала.

Палажка: Чого се моя пані стали полохливі?... Той Грицько, що од пана з листом приїхав, хоче вже їхати назад до пана.

Марія: Хоче їхати? Нехай їде.

Палажка: Нехай їде, тай годі?

Марія: А то-ж, нехай їде.

Палажка: Може його сюди впустити, щоб переказали що-небудь панови?

Марія: На що він мені здав ся?

Палажка: Хто на що здав ся, пан чи Грицько?

Марія: Хто хочеш! (Сьмієть ся). Звичайно, Грицько. На що його сюди кликати?

Палажка: То може дасьте листа до пана.

Марія: Ні, нехай так їде... Ну, нехай перекаже, що в нас усї живі й здорові і що сіно покосили і поскладали добре.

Палажка: Добре, я там йому й перекажу. (Хоче йти).

Марія: Підожди. Ти памятаєш, як він мовив: пан наш поїхав із полком до Дніпра, на Переволочну?

Палажка: Еге-ж, так і мовив.

Марія: То пан іще скоро не вернеть ся?

Палажка: А мабуть що ні.

Марія: Ну, добре.

(Палажка пішла).

(Дальше буде).

КАЛЕНДАР.

СІЧЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
25	Четвер	Татияни муч.
26	Пятн.	Єрмила і Стратоп.
27	Субота	Отців в Синаї От. Бог
28	Неділя	Нед. о мит. і фарис.
29	Понед.	Покл. вр. сьв. Петра
30	Вівтор.	† Антонія вел.
31	Середа	Атаназ. і Кирила

Новинки.

¶ Слідство в справі Січинського вже покінчено а акти предложено прокураторії. Надіють ся; що розправа відбуде ся вже в лютім. Увязнені дозорці, яким грозить кара від 1 до 5 літ, остають і дальше в тюрмі.

¶ Заступником соймового маршалка в місце митрополита ґр. Шептицького, який зрезиґнував, цісар іменував перемиського епископа Чеховича.

¶ Сецесія Русинів з підкомітету соймової виборчої реформи. Під впливом натиску населеня а також і правлячих віденських кругів, галицько-шляхотський сойм порішив остаточно перевести реформу виборчу до гилицького сойму. Справу сю однак трактували польські шляґуни так іронїчно, з таким легковаженєм, що се спонукало руських соймових послів до звісної обструкції у львівськім соймі, яка мала місце минувшого року. Сойм відрочено в наслідок того а справу віддано до оброблення комітетови. І ось перед двома тижнями сей комітет почав радити над виробленим послом Старжинським проектом. В нарадах комітету зі сторони Русинів брали участь др. Макух і др. Король, які йшли з собою в повній згоді і взаїмно себе спомагали. Оба руські посли домагали ся, подібно як на останнім засіданю підкомітету, передовсім процентового означеня участи Русинів в загальнім числї соймових мандатів. Референт Старжинський заявив на основі порозуміня з польськими послами, що не може означити в куріяльній системі процентової участи обох народностий, однак польська більшість бажаючи виявити добру волю в переведеню компромісу з Русинами, годить ся 25% руського заступництва в соймі. (Значить ся, Поляки годять ся на се, аби з загального числа усіх послів у соймі Русинам припала четверта часть). Референт був готов запропонувати, щоби ректори і проректори всіх краєвих університетів були членами сойму, наслідком чого Русини здобулиб 2 нові вірильні голоси на случай основаня українського університету. В міській курії Русини мають одержати на основі компромісу польських сторонництв 2 мандати, в загальній міській курії можуть числити на здобутє 3 мандатів. В курії сільських громад мають одержати 38 мандатів, мали би отже разом 43, зглядно 45, а разом з 3 вірильними голосами епископів 48 мандатів в соймі на загальне число 194 членів сойму. Ось такий то „справедливий" поділ соймових мандатів придумали наші сердечні опікуни в Галичині!

Руські посли заявили на се, що не можуть вдоволити ся уділом 25%, а крім того зробили заміт, що при приміненю пропорціональної системи не можуть числити навіть на здобутє того числа мандатів, яке подав референт. Обстають при жаданю одної третої части мандатів для Русинів і згодили би ся вправді дещо обмежити свої жаданя і зійти з сего процентового відношеня, але лише в такім случаю, коли би їм запевнено з польської сторони висший уділ чим 25%; вкінци заявили, що так довго не згодять ся на специяльну дискусію про инші постанови виборчої реформи, доки в підкомітеті не наступить між Русинами і Поляками повна згода що до процентової участи Русинів.

Польські члени підкомітету представляли Русинам і заявляли, що розклад і число мандатів дасть ся вияснити при подрібній дискусії над начерком виборчої реформи і в тій цїли поставили і порішили слідуюче внесенє: Для унормованя процентової участи руської народности приходить підкомітет до подрібної дискусії над § 3. начерку референта (т. є над параґрафом, що говорить про число членів сойму і мандатів в поодиноких куріях). Та на сїй хитрій ухвалі пізнали ся руські посли і оставили засіданє, мотивуючи свій поступок тим, що не хотять говорити про реформу, поки не мати-муть з гори запевненої більшої участи в соймових мандатах.

Після сецесії Русинів рішив підкомітет працювати дальше над начерком виборчої реформи для виготовленя начерку на найблизшу соймову сесію.

Руські посли предложили перед своєю сецесією начерк розділу мандатів, який так представляє ся: для Русинів з курії більшої власности 2 мандати, з курії міст 6 мандатів, з загальної міської курії 4 мандати, з сільської курії 48 мандатів, разом отже 60 мандатів. Своє жаданє поперли руські посли статистичними цифрами.

Руські посли спротивили ся побільшуваню вірильних голосів і твореню окремої курії рукодільних палат і визначили число мандатів для курії: більшої власности 40 (замість 44), міст 39 (замість 36), міської загальної 10 (як в проекті), сільських громад 88 (замість 70), торговельних і промислових палат 3 (замість 5), для вірилїстів 12 (замість 15).

В виду такого понехтованя мінімальних бажань нашого народа Поляками, треба надіяти ся, що коли в половині сего місяця сойм на ново пічне свої засіданя, Русини обструкцією не допустять до ніяких нарад. У соймовім будинку загра є на ново „котяча музика", як і минувшого року.

¶ Зїзд української національно-демократичної партії в Галичині відбув ся дня 25. і 26. грудня м. р. у Львові при участи двох сот кількадесять учасників. Реферати виголосили: Др. Вол. Охримович про зміну орґанїзації партії, Др. Кость Левицький про політичне положенє, Др. Олесницький про економічні справи, Др. Цегельський про виборчу реформу до сойму. Крім того були реферати про справи шкільні та про партійну пресу. Ухвалено резолюції в справі реформи виборчої до сойму, за одноцільним клюбом парляментарним, резолюцію з висказом довіря послам соймовим і парляментарним та візванєм їх до опозиційної тактики.

¶ Зїзд радикальної партії відбув ся у Львові 24. і 25. грудня м. р. при участи всіх радикальних послів і понад 80 делеґатів зі всіх сторін Галичини. На зїзді реферували Др. Трильовський про політичну ситуацію, Др. Макух про виборчу реформу до сойму, Др. Данилович і Р. Заклинський про орґанїзацію і пресу. Ухвалено численні резолюції між иншим резолюцію, в якій поручає ся радикальним послам творити на дальше самостійний клюб. Підчас нарад зїзду з'явив ся також Др. Іван Франко. Від буковинських радикалів ніхто не прибув, переслано лише привітну телеґраму.

¶ „Воююча Росія". Загальні збори „Народного Дому" у Львові скінчили ся бійкою і розбитєм. Приклонники Марущака і ґр. Бобрінського віднесли побіду над старими русофілськими хитрунами. На сих зборах сьвященики до сьвящеників скакали з кулаками і палицями. О. Марущак ревів своїм басом голоснійше всїх. За уступаючим з президії „старокурсником" о. Дорожинським, посипались епітети, лайдак, батяр! Др. Черлюнчакевич, стоячи на столї, кричить до зібраних: хлопи, малчать! Серед того крику і свисту, виріжняли ся, як пише „Галичанинъ" „буяни агитаторы" о. Качмарик і о.Р. Чайківський, що кричав до Короля: „Таких як ви, будемо колами прати!" — Точно як на зборах „істінно-русскаго Союза" під проводом Пуришкевича. І сей гурт людий, перенятий, як показує ся, чисто хулїґанськими інстинктами не дивно, що ширить моральну гниль в нашім народі.

¶ Російські шпіони в Галичині. Оноді арештовано у Львові, Кракові і Бродах аж 10 шпіонів, які видавали російському урядови військові тайни Австрії. Всїх арештованих осаджено у львівськім арештї і там веде ся слїдство, яке потреває пів року. У арештованих найшла поліція богато всяких плянів. Цїлою сею бандою кермував якийсь Стецишин з Варшави. Арештовано також його маму і наречену, які мачали також свої руки в сю нечисту справу. Між арештованими є також москвофіл Гоц, писар в краєвім виділї і член кацапського товариства академіків „Другъ". Росія старає ся за всяку ціну забрати Галичину під свою кроваву руку, тому насилає туди шпіонів.

¶ Утеча з російського „раю". У львівській часописи „Руслан" читаємо таке: Щоби успішнійше насаджувати і утверджувати православіє в Холмщині, чорносотенний російський епис. Евлогій спровадив за аґітатора тій цїли з Америки відомого „писателя" І. Я. Луцика. (В Холмщині, як відомо живуть наші Русини-Українці, між якими є поважне число греко-католиків). Виступав він по українських селах Холмщини на місіях устроюваних Евлогієм, як комедіянт. Евлогій перебирав Луцика за „батюшку" і він виголошував проповіди до зібраного народу в українській мові. Рідне слово чуте в церкві, захоплювало людий і Евлогій затирав руки з радости і не жалував Луцикови ні матеріяльної помочи ні „моральної" оковити, а незабаром мав висьвятити сего „місіонара" на батюшку. Але пляни Евлогія розвіяли ся. Видко, Луцик порядно закоштував і добре пізнав цареславний „рай" коли зрезиґнував з намірів стати „батюшкою" і оноді утік потайки з Холмщини до Галичини. Діставшись перед двома-трома тижнями до Львова, проклинав між знакомими сю хвилю, коли виїхав до Росії і казав, що навіть сам цар не зможе нічим вже заманити його до свого „раю". До Львова прийшов холмський „місіонар" бідний, без копійки. Мав одначе жмут своїх „сочиненій", котрі закупив в него редактор „Русского Слова" п. Гануляк, за кількасот корон і з сим Луцик махнув чим скорше до Америки, бо у Львові не міг довше гостити, з огляду на давнїйші порахунки, які має з ним поліція. Ся подія з Луциком, зробила на тутешних приклонників цареславія прикре, пригноблююче вражінє.

¶ Академія засланців. Вісімдесять російських студентів, засуджених на „поселенє" в Сибірі, заложило при надлюдських змаганях і посьвяті, щось в роді Академії Наук, яка від якогось часу займає ся досліджуванєм північних островів, здобуває і порядкує зібрані доси цінні старинні памятки і переводить фахово спис сибірського населеня, який зачали були переводити ще за Катарини II. і доси не покінчили. Засланці довершили протягом короткого часу незвичайних праць; один з них будує електричну зелїзницю в Архангельску, инші працюють над великим твором, що відносить ся до правного положеня Симоїдів. Сї праці і змаганя бідних студентів зачали бути так голосні, що стала ся нечувана річ, бо російське міністерство рільництва рішило ся прийти заслуженим і жертволюбивим засланцям політичним з матеріяльною помочію, даючи їм підмогу на дальші праці і досліди сибірських країв.

¶ Новий революційний рух на Балканах почав ся а то в вічно бунтуючій ся Македонії. Македонці кидають бомби в правительственні турецькі будинки, на зелїзницях і де можуть, роблять великі спустошеня. По всїй Македонії люди узброюють ся, збирають ся на збори і ухвалюють протести проти турецького панованя.

¶ Що вартнійше: військо чи школа? Один французький учений вирахував, кілько то від одної голови йде податку на військо, а кілько на школи. У Франції дають від одної души на військо 16 кор. 80 сот. а на школи 2 кор. 94 сот.; в Прусах на військо 8 кор. а на школи 1 кор. 80 сот.; в Росії на військо 8 кор. а на школи 12 сот.; в Бельґії на військо 5 кор. 80 сот. а на школи 1 кор. 29 сот.; в Австрії на військо 5 кор. 72 сот. а на школи 1 кор. 34 сот.

¶ Штучний чоловік. Одному берлїнцеви вдало ся по довголїтних зусилях сконструувати небувале чудо, штучного чоловіка, що вміє ходити, сьміяти ся і свистати. Сей архитвір механїки, названий своїм творцем „Occultus", є статуєю натуральної величини чоловіка так сильно подібною, що ще на віддаль одного метра ніхто негоден розріжнити, чи се жива істота, чи лялька. Штучний чоловік має у своїм нутрі неперечислену скількість кілець, прирядів, котрі відповідно накручені і наставлені, уможливляють йому висше згадані штуки.

Відозва.

В сім році минає, як відомо, сто літ від часу, як прийшов на сьвіт Маркіян Шашкевич. Він положив великі заслуги для нашого народа, бо він перший навчив Русинів не встидати ся свого рідного слова, бо він перший показав дорогу, якою нам треба йти, щоби здобути собі повагу між іншими народами в сьвіті.

Наш бідний край обходить торжественно сю столітню річницю народин Маркіяна. Всюда по містах, місточках і селах устроюють вечерки і вечерниці в його честь; в Підлисю, його роднінім селі, поставили йому величавий памятник в формі хреста, у Львові відбули ся громадні походи на його могилу; тут і там основують ся інституції його імени, збирають ся складки на народні цілі і т. д. і т. д. Інтеліґент стає побіч селянина і робітника, молодіж побіч старих і в всіх грудей добуває ся один гимн похвальний в честь першого пробудителя галицької землї.

І нам, Русинам, яких доля кинула за море, не випадає остатись по заду в сьвяткованю сего ювилею. І ми також мусимо почувати ся до обовязку віддати достойну і гідну честь Маркіянови, і тим способом показати нашим братям в старім краю, що ми так само, хоч на чужій земли, уміємо шанувати память наших великих заслужених людей.

Тим то ми, підписані комітетові, сьміємо звернути ся до всіх Русинів в Америці от сими словами: Дорогі Родимці! Хотяй ми розкинені по широкій і довгій Америці, то мусить нас тепер оживити одна думка, одна ціль, а се віддане почести першому камінщеви нашої вітчини. На всіх наших плейзах мусять в тім або з початком слідуючого року бути устроєні концерти, вечерниці або який інший обхід в честь Шашкевича. Ми мусимо звеличити його імя, аби старий чи молодий як і дитина-школяр знали, хто був Шашкевич, що зробив і чим він є великий і заслужений для нас.

Но тоє возвеличенє Маркіяна не може обмежити ся лише на слова; ми мусимо се віддане чести показати також і ділом. Ми знаємо, що в старім краю сипнять ся фонди на рідну школу, ми знаємо, що всї Русини добровільно оподатковують себе і тягнуть ся з послідного на народні цїли, хоч кождий з нас знає, як тяжко в краю о ґріш. Богу дякувати, нам тут в Америці лекше о хліб і о цент і длятого, чи можемо ми обоятним оком дивити на се, як наші братя кладуть на народнім жертвеннику свої лепти для народного добра, а ми з своєї сторони малиб бути рівнодушними і нічого не дати?

Ні, і ще раз ні! Ми мусимо помочи нашому краєви і показати, що й нам добро рідної школи лежить на серци. Длятого ми просимо, щоби при всяких Маркіянових обходах збирали ся добровільні складки, щоби по церквах наше Вс. Духовенство відправляло парастаси по Маркіяні і заряджувало заразом збиране жертв, щоби взагалї не проминула ані одна нагода, при якій не зібралоб ся дещо на повисшу ціль. Всї ті жертви утворять один фонд під назвою „Ювилейний фонд ім. Маркіяна Шашкевича'' і він пійде на шкільні цїли в старім краю.

Ми певні, що наша американська Русь не повстидає ся. На бік всякі незгоди і сварні! Нехай всїх нас Русинів в Америці звяже під теперішну пору одна ідея: **„Сьвято Маркіяна!''**

Всякі жертви на Ювилейний фонд імени Маркіяна Шашкевича просить ся посилати на адресу касієра, S. Jadlowsky, Box 76, Jersey City, N. J.

За Комітет:

о. Йос. Чаплинський, предс.,
167 Hall Ave., Perth Amboy, N. J.

Ів. Мартон, заст. предс.,
Whiting, Ind.

Сем. Ядловський, кас.,
Box 76, Jersey City, N. J.

Вол. Касьнів, секр.
10 Chmelnycky St., Ansonia, Conn.

Микола Устиянович.

Щасливі ми, в сім році! От ще не покінчились сьвята в честь Маркіяна Шашкевича, сьвята столітної памятки як народив ся сей, що перший звернув ся до руського народа і до його рідного слова, та став тим словом не лиш проповідати людям в церкві, але почав писати нашою руською або як її називають наші запроданцї — хлопською бесідою, книжки для руського народа; ще ті сьвята столітних уродин Маркіяна відбивають ся по краю празничними обходами — вже дня 7. грудня м. р. минула річниця столітних уродин другого чоловіка, якого память треба-би пошанувати так само як і Маркіяну, чоловіка, який в своїх творах, писаних також для нашого руського народа виявив таке привязанє, таку любов, таку пошану для нашого бідного всіми погорджуваного брата хлібороба, для цілого руського поневоленого народа, як ніякий може, на ті часи, письменник, крім Шевченка та Марка Вовчка на Україні.

Тим чоловіком був **о. Микола Устиянович.** Уродив ся Микола Устиянович в місточку Миколаєві над Днїстром, недалеко Жидачева, а кілька миль від Стрия, де його отець був бурмістром. Як цікавий і даровитий хлопчина скінчив народну школу таки в Миколаєві а висшії школи у Львові та висьвятив ся на сьвященика. Бувши в духовнім семинари, зачав писати вірші по руськи, а тодї був такий час, що на таких людий, що то зачинали по руськи писати, та „хлопської мови'' вживати дивили ся таки свої люди дуже кривим оком. Та наш Микола не богато собі з того робив. Але се йому не вийшло на добре. Бо хоч дістав парохію в горах, за місточком Сколем, в Славську над Опором, то все таки, як даровитий чоловік і знаменитий проповідник міг був надіятись на щось ліпше, а лінші парохії не давали таким, як він, або Маркіян Шашкевич — „бунтівникам''! Тай сидів же він собі у Славську, біднім гірськім селї межи бойками щось чи не понад 30 літ! аж відтак перенїс ся аж на Буковину до Сучави, де і помер в падолисті 1885 р., майже всїма забутий, галицький бойківський соловій!

Оттак, Николаю, вкраїнські вірлята
І веселять душу й серце загрівають,
Оттак, Николаю, руські соколята
То в голос то з тиха матери співають.
Аж мило згадати, як то серце бєть ся
Коли з України руська пісенька
Так мило солодко в коло серця вєть ся
Як коло милого дівка русявенька...

Так писав до Устияновича його тодїшний товариш, Маркіян Шашкевич, не лиш товариш по званю, але і по долі, бо оба бідували вони гірко та покутували за те, що злюбили собі своє, свій нарід бідний і його язик та його долю.

Погані то були часи! Всї, що уважали ся за троха вчених людий, встидали ся простого народа тай з ним не приставали, а говорити по руськи то таки було небезпечно, бо хоч до криміналу за те не пакували, але карали иншими карами, бо от не дали лїпшої парохії, а хто мав дїти, то мусїв гірко покутувати за свою відвагу та упертість. І покутували ті люди: хто мав за що то втікав до Росії, а хто не мав куда, то сидів там де го дали та бив бриндзю!

Инші то покидали руський язик, ставали перекинчиками. А Микола Устиянович? Бідував! Десятеро діточок дав йому Пан Біг, треба було живити, ба і в школи дати! Аж тепер ми довідуємось, що він сам шив собі штани, бо не мав за що кравця заплатити...

Але Микола Устиянович був поет! Серед зелені пишних лїсів, поміж верхами скільських гір, недалеко гордої Параньки і чудної гори Зелеміни, над бистрим Опором, що оплиає Сьвятославову могилу — наш Микола, леліяв любов до свого народа, до свого „бойківського'' слова до своїх сердечних бойків, що орали свою ниву бо:

Хто на сьвіті красшу долю має
Як той, що плугом сьвяту землю оре,
Золоте зерно на ній засіває,
З пустарей творить царинноє море?

Гей, хто пожитки чеснїйше відносить
Як той, що літом старанно на поли
Серпом, косою, буйні ниви косить
І божий даток звозить до стодоли?

Хто несе більшу прислугу для сьвіта
Для своїх братів, як той що віками
Голодним хліба подає до сита,
Кормить держави своїми руками!

З такою пошаною відносив ся Микола Устиянович до хлібороба, до того чорного поневоленого хлопа, якого тогди уважали ще майже за робучу товарину. Але Микола вмів вглянути в душу, в серце того бідного народа, знав на скрізь його характер, його хиби і пороки і відмалював то всьо у своїх письмах. Він любив нарід, любив селян! Він знав душу їх на скрізь, розумів їх і шанував. Навіть жебрака він розумів і потрафив разом з ним чути його горе. А хтож не тямить чудового його верша п. з. „Жебрак".

„Господи Боже! Що жебрак має
На тій широкій, богатій землици?
Ні му весноньки надія свитає,
Ні колос літом в золотій пшеници;
Ні єму сьвята, ні єму неділї
Ні великодня, ні рождества в ділї.
Триста шістдесять ночий гірких, темних,
Журних, голодних має в кождім року,
І тисячі ран болящих, нужденних
І слезок тілько в заумерлім оку,
А днинки ясной — нїколи, нїколи!''

Написав він, як на ті часи — богато. Тисячі людий знають вже його повістку „Старий Єфрем", яку видало наше заслужене галицьке товариство „Просьвіта" а хто знає, чи не його чудова повість „Месть Верховинця" дала нашому найбільшому тепер писателеви, Іванови Франкови, спонуку записати ся зі скільськими горами і жителями, та опісля написати гарну повість „Захар Беркут"?

Не місце тут науково та широко розписувати ся о письмах і житю Миколи Устияновича: зроблять се певно учені люде в відповідних журналах.

Микола Устиянович мав великий вплив на читаючих людий троха старшої дати і варталоб близше заінтересувати ся тим, будь що будь дуже здібним, даровитим і впливовим письменником, без огляду на його пізнїйші лїта, які нікому нікого не були шкідливі. Хто знає, хто властиво поносить вину, що Микола Устиянович не остав до кінця таким соловієм, яким він був в своїх бойківських часах.

Син його, Корнило, як поет і маляр був дуже горячим нашим народним руським патріотом, та за те мав богато неприємностий; а за образ, що малював для одної церкви і намалював шляхтича в смолї у пеклї мав навіть судовий процес.

Пошунуваня.

Де є **Максим Кулик**, походить з села Преґонина, має перебувати від довшого часу в Олифант, Па. Пошукує його сестра Харитина Кулик котра є тепер хора і просить о подане його близшої адреси. Charytyna Kulyk, c|o Mrs Pain, 19 High Street. Bloomfield, N. J.

D 2519

ДО ВСІХ ПП. МІСЦЕВИХ СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Календарі
Р. Н. Союза на рік 1912-ий

уже давно готові і всї ті відділи Р. Н. Союза, котрих секретарі виповнили подану в кількох попередних числах табельку, їх дістали. Деякі відділи а зглядно їх секретарі до днесь ще того не зробили і члени тих відділів до днесь ще не дістали календарів. Просить ся отже тою дорогою усїх членів таких відділів, які не мають до днесь ще календарів, аби пригадали своїм місцевим секретарам, щоби ті безпроволочно виповнили свій обовязок і ще того тижня заслали понисшу табельку на адресу „Свободи". Ті члени Р. Н. Союза, котрі до днесь не мають ще руських календарів, можуть за се подякувати тілько своїм місцевим секретарям. (Словенські календарі будуть готові за три тижні.)

Імя Братства або Товариства ....
....
Відділ, число ....
Післати на адресу секретаря, яка звучить: ....
....
....
....
Руських календарів .... примірн.
Словенських календар. .... прим.

Замітка: Витинок повисший мусить бути потверджений братською печаткою і підписом секретаря. Чим скорше редакція його дістане, тим скорше одержить дотичний Відділ Календарі.

Уряд Р. Н. Союза.

"SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.50
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса: "SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Злучені Держави -- різниця для майнерів.

Др. І. Р. Гайнес з Лос Анджелес, Каліфорнія, в своїй бесіді, виголошеній оноді перед членами орґанізації American Association for Labor Investigation між иншим сконстатував, що в Злучених Державах гине далеко більше число майнерів як в якім небудь краю Европи.

Приміром статистика доказує, що в Колорадо на кожду тисячку майнерів припадає 21 вбитих. По инших стейтах сї відносини зовсім не суть гарнїйші. Зваживши, що в Европі процент вбитих майнерів є пересїчно 10 разів менший як тут, в Америці, то без пересади можна сказати, що Злучені Держави суть правдивою різницею для майнерів.

Зіставивши повисші факти та з'ілюструвавши їх статистичними цифрами, бесідник подав декілька проєктів, які введені в житє, змогли б зменчити трохи число катастроф по тутешних майнах.

Отже передовсім державна гірнича комісія повинна мати безпосередний нагляд над тутешними майнами, без огляду на се, чи сї майни суть власністю держави, чи належать до приватних предприємців. Державний нагляд над всїми копальнями в Европі спричинив се, що число нещасних случаїв у них значно зменшило ся. Завдяки тому, що в Злучених Державах уряд зовсім не контролює майнів належачих до приватних властителів, гине тут двайцять разів більше майнерів як примірем в Бельгії або Франції.

Контроля держави в желїзничих справах зменшила число нещасних случаїв між желїзничим персоналом і службою до мінімум, та присилувала заряди тутешних желїзниць позаводити всїлякі средства охоронні, на які сї заряди з власної волї і ініціятиви нїколи не були б здобули ся. Тому на певно мож числити, що і майнерські відносини значно поліпшать ся, коли контролю над ними обняв би федеральний уряд. Контроля стейтова зовсїм завела, а то з таких причин.

По перше: кождий стейт не може сам для себе переводити всїляких научних дослідів та оплачувати експертів; се без трудів може зробити лиш федеральний уряд.

По друге: кождий стейт боїть ся накладати надто важких зобовязань на властителів копалень, щоб через се не вбити промислу у власнім стейті а пособити конкуренції з другого стейту.

По третє: стейтові інспектори майнів суть так зависимі від всяких политичних впливів, і так мусять числити ся з всяким богатшим промисловцем в стейті, що ніяк не можуть щиро і сміло працювати для добра загалу.

Як виказують обчислення, за послїдних 20 лїт забито по тутешних майнах 30.000 майнерів а 80.000 остало до смерти калїками. Се значить, що в наших майнах гине більше робітників, як в усїх прочих, находячих ся на цїлім сьвітї, майнах. Се річ страшна і всякий мусить признати, що справою наших майнів мусить заінтересувати ся, і то в найкоротшім часї, тутешний федеральний уряд.

Важне для еміґрантів.

Головні управи ріжних корабельних компаній розіслали до своїх підвладних аґентів відручні письма, в яких пригадують їм деякі важнїйші розпорядки американських властий дотично прибуваючих тут еміґрантів.

Компанія North German Lloyd видала ось таку відозву:

До наших аґентів: — З огляду на строгість, з якою виконуєть ся іміґраційний закон дотично вступу чужинців, а особливо малолїтків у вїцї 16 лїт або низше, уважаємо своїм обовязком звернути вашу бачну увагу на ті параґрафи закона і на ті правила та розпорядки правительства, котрі відносять ся до дїтий.

Щоби ви могли як слїд познакомити ся з сею справою, залучуємо в прилозї вимка з Іміґраційного Акту з 20. лютого 1907, і Постанови та Розпорядки з 1. липня 1907, у яких говорить ся про сю річ. і просимо переглянути се уважно, а відтак звернути відповідну увагу тих, що стають ся у вас о шифкарти для перевозу чужинців 16-лїтних, або понизше сього віку.

В відношеню до параґрафу 37 згаданого закона, звертаємо вашу особливу увагу на факт, що особи, які підлягають таким недугам, як трахома (єгипетське запаленє очий), лишай на голові і струпи, коли сї недуги занадто розвинені, бувають звичайно виключувані (інтерновані).

До постанови (Rule) 6-тої запримічаємо, що дїти понизше 16 лїт будуть виключувані, як не буде з ними батька або матери. Не будуть виключувані тодї, коли: слїдча комісія найде їх доволї сильними і здоровими; коли вони не були на ласцї добродїйних товариств у своїй вітчинї; коли прибувають до близьких свояків, які наміряють їм давати удержанє і посилати до школи, і які не заставлять їх до роботи, невідповідної до їх віку. Такі своячки (кревняки) мусять зложити заприсяжене зізнанє (affidavit) дотично сих фактів, у якім буде поданий степень посвоячення; чи родичі жиють або нї, а коли жиють, а перебувають за морем, то чому їх бажанєм було вислати свої дїти сюди до Америки.

Такий афідейвіт (заприсяжене зізнанє) мусить бути засланий до нас, щоби ми могли подати його до запротоколованя іміґраційному комісарови.

Афідейвіт ми маємо вже зладжений, і на жаданє вишлемо його кождому.

Заявляємо з цїлою рішучостю, що в повисше наведених случаях афідейвіт є конечно і невідкличною потрібний.

OERLICHS & CO.
ґенеральні аґенти в Ню Йорку.

Тут подаємо дословний переклад долучених до повисшого письма вимків:

Вимків з еміґраційного Акту з дня 20. лютого 1907.

Пар. 2. — Всї дїти понизше 16 лїт житя несупроводжені одним або обома родичами суть допускаємі лише на порученє секретаря торговлї і працї. (Гл. постанову 6-ту).

Пар. 37. — Наколи чужинець рішить ся остати постійним мешканцем сього краю і виповнить деклярацію, що наміряє приняти американське горожанство, а відтак схоче спровадити до себе свою жену або малолїтні дїти, і коли ся жена або котренебудь з дїтий підлягати-муть якій небудь заразливій недузї, то така жена або дїти будуть задержані відповідно до такої постанови, яку подасть секретар торговлї і працї, аж доки не буде порішено, чи ся недуга дасть ся легко вилїчити, або чи вони можуть бути випущені на сушу без небезпеки для других осіб; і вони не будуть приняті анї також депортовані, доки сї факти не зістануть упевнені; а коли буде певність, що недуга є легко вилїчима, або що недужі можуть вийти на сушу без небезпеки для инших осіб, вони будуть, єсли з инших причин теж допускаємі, випущені.

Вимок з постанов і розпорядків з дня 1. липня 1907.

Пост. 6. — (Дїти понизше 16 лїт несупроводжені). — Всї дїти понизше 16 лїт несупроводжені через одного родича (батька або матір), і не маючі анї одного родича в Злучених Державах, будуть задержані задля осібного допиту. Комісія виключить їх з самого порядку річи, хиба тодї нї, коли 1) вони є сильні і здорові, 2) у своїй вітчинї не були предметом публичної добродїйности, 3) ідуть до своїх близьких кревняків, котрі суть в можности і хочуть заняти ся їх прокормленєм та відповідною опікою, 4) коли ті кревняки мають намір посилати їх до школи аж до 16-го року житя, і 5) коли їх не уживати-муть до працї, невідповідної їх лїтам. Єсли комісія пересьвідчить ся, що усї ті факти відповідають дїйсности, тодї вона повідомить про се устно або письменно повіреного урядника і оконечне рішенє відложить аж до часу, доки сей урядник не огляне дитини особисто. Коли, після його гадки, дитина має бути принята, він заявить се комісії (ся заява буде втягнена до протоколу) і тодї доперва комісія дає свій дозвіл. Колиж дотичний урядник видасть опінїю, що допускаємість дитини не є ще достаточно вияснена (суть якісь правні перешкоди), то комісія виключує сю дитину і повідомляє кого треба про право апеляції. Єсли опісля внесена буде апеляція, то справу треба поперти порученєм або а) сейчасового випущеня, або б) випущеня за порукою, або в) виключеня.

Компанія Red Star Line розіслала до своїх аґентів письмо, в якім наводить недавну постанову вашінґтонських властий, на підставі котрої поголовного податку (head-tax) не будуть звертати тим горожанам Злучених Держав, котрі приїзджають сюди (а зглядно вертають до своєї вітчини) яко чужинцї. Котрий з тутешних горожан не хоче утратити сеї такси, сей мусить виказати ся при всїданю на корабель в якім-небудь неамериканськім порті достовірною посьвідкою, що він є уроженцем Злучених Держав, або має в посїданю ситизенський цертифікат. О таку посьвідку треба очевидно постарати ся ще перед виїздом за море.

Аматорська вистава в Нюарку, Н. Дж.

Дня 7. січня с. р., себто в саме Різдво, відограв сьпівачий кружок в Нюарку „Український Боян" драму „Ніч Вифлеємська". Представленє почало ся о 8. год. вечером, а відбулось воно в гали під церквою св. Йоанна Хрестителя при ул. Court. Ся драма, як звісно, є написана на основі біблійної історії і всї особи, які в нїй виступають, є згадані в Біблії. Участь в тім представленю брали слїдуючі аматори: Іродом був п. Г. Дїдоха; царями пп. В. Паратюкевич, М. Паньківський і І. Янчишин; фарисеєм був п. М. Ткач; праведником Василь Каськів; архієреєм п. В. Цимбаліста; ангелом панна А. Базарницька; пастирями були пп. І. Ткач, Гр. Воскобойник, Г. Лобур, С. Дзюбатий; подорожними були пп. Г. Дїдоха і Гр. Воскобойник; жовнїрами пп. Я. Дячун і І. Брик, а служачим п. Г. Воскобойник. Режісером і дїріґентом хорів був місцевий дяко-учитель, п. Т. Каськів. Декорацію вимальовав дуже вкусно і постарав ся о строї п. В. Кохалєвич. Всї аматори вивчили ся як слїд своїх ролї і віддали їх дуже добре; деякі знов, як примірoм, пп. Дїдоха, Паратюкевич, М. Ткач, С. Дзюбатий і панна Базарницька грали навіть знаменито. Хоч задля браку відповідних людий, декотрі аматори мусїли мати і по дві ролї, то се однак зовсїм не впадало в очи анї не впливало на гру. Особливо-ж красно удала ся та сцена в IV-тім актї, де є представлена сьвята родина; дитятко Ісус лежало в жолобі; Йосифом був п. В. Цимбаліста, а Марією панна Зофія Зарейко. Йосиф і Марія були нахилені з обох боків над жолобом, а над ними на підвисшеню стояв ангел. Хоч галя осьвітлена ґазовим сьвітлом, то проте ніч і та ясність небесна, що спадала на жолоб, були добре віддані.

Публики була велика маса. Не тілько що всї крісла і лавки, які находять ся в задній части галї, були заняті, но в гали не було по просту навіть де станути і многі мусїли вертати домів, бо не мож було дотиснути ся до середини.

Між присутними було много Поляків і Росіян і треба признати, що мимо такого натовпу публика заховувалась all right.

Найбільше потрудив ся коло виставленя сеї штуки п. учитель Т. Каськів. Він з'орґанізував сей сьпівачий кружок, він вчив аматорів гри, він їх характеризував і т. д. Рівнож много потрудив ся і згаданий вже мною п. В. Кохалєвич, котрий був правою рукою п. Каськова. Годить ся також піднести, що й аматори бра-

ли ся дуже охотно до праці, бо вони ходили пильно на проби і всіми силами старали ся о се, аби то представлене як найкрасше випало.

Ну, воно може й так буде, що Нюарк станеть ся одною з тих наших громад в Америці, в котрих як найбільше проявляєть ся рух і житє...

Участник.

„Душна атмосфера“.

Щось не конче добре діє ся у славнім новім Союзі Нр. 2. Завоняло якоюсь дохлятиною, сьвіжо квашеною капустою, та сороклітними покладками, а вітер вхопивши сї пахощі із тайних закамарків головного уряду Союза Нр. 2. розмахав їх по сьвіту — на чудо і диво цілій заморській Україні. Сї пахощі здорово засвербували і в поважанім носї д. Ів. Ардана, що аж він — звичайно, звиклий до сьвіжого воздуху — грімко пчихнув на цілїсенької півтора шпальти у 3-ім числі „Народної Волі“.

І се ще велике щастє для д. Ів. Ардана, що він поселив ся аж гень, у далекій Вірджінії. А то було-б йому як славетному Урядови Союза Нр. 2: від власних пахощів попухли їм носи, наче дво-квартові баньки, а лоби стали неначе дубовий пень. І д. Семенюк тепер заєдно смаркає і смаркає — та що вдієш, нїчо не помагає, хоч сядь тай плач. Д. Бєля вже навіть і того не пробує. Похнюпив сарака голову, тай думку думає, а його зошит з латинськими цитатами яких він не розуміє, даром лежить і сумно-сумненько дивить ся на нерозуміючого їх властителя.

А уся та халепа з кромішним закатареннєм членів головного уряду Союза Нр. 2. почала ся в домі варятів. Ви сьмієте ся добрі люди? Не сьмійте ся, бо воно дійсно так. Причиною „душної атмосфери“ в новомодним Союзі є дім варятів.

А воно з тим вийшло так. Славному з найславнїйших, председ д. Семенюкови надоїли водністї статї „Народної Волї“. Довго він крутив носом, довго шкробав ся за лївим ухом, аж наконець уродила ся у його мозку ґеніяльна гадка. Звичайно: ґеніяльні люди родять тільки ґеніяльні гадки. І він рішив ся на крок, який стоїть одинцем в історії цїлого сьвіта, та своєю оригінальністю побив всї дотеперішні рекорди оригінальности. Він притьмом махнув до дому божевільних, до Insane Asylum на Wards Island коло Ню Йорку і казав собі показати по черзї всїх зачинених там варятів. „Єсть, єсть!“ — закричав радісно, коли двох дозорців привели наконець перед його лице п. О. К. „За що сей пан тут сидить?“ запитав д. Семенюк. „Піячина! Пив, що аж здурів, та презбітерія не хотячи сорому, зачинила його тут“, — відповів дозорець. „Пив — — здурів — — презбітерія“ — — лебедів наче крізь сон Семенюк. І нараз наче під ударом електричної струї, весь випростав ся, замахав руками і ревнув медвежим голосом: „Tego mi dajcie! Якраз за таким шукаю!“ Торг в торг і Семенюк купив д. О. К. на редактора „Народної Волї“.

Сей поступок д. Семенюка відразу поставив його на рівні з такими великими людьми, як Сократес, Наполеон або Баландюк. Бо се вже стара як сьвіт правда: найтяжше пізнати себе самого. Сю штуку вдало ся дотепер втяти тільки найґеніяльнїйшим людям а остаточно і д. Семенюкови. Він знав нашу стару пословицю: кінь з конем, свиня з свинею, а віл з волом знай ся, і тому зовсїм лїпшого викалькулював: для дурнів одиноким просьвітителем може бути варят. Честь їм за се! Одному, що пізнав остаточно себе, а другому, що з патріотичного обовязку не вагував ся навіть здуріти. Колись їх імена будучий Льомброзо з пошаною згадувати-ме у своїх творах.

Д-я О. К. вбрали в кафтан безпеченьства і вислали C. O. D. до редакції „Народної Волї“. Тут розібрано його, а д. Семенюк перехрестив ся тричи, як і пристало на парохіяльного секретаря з Сейр, підступив до нього і втикнув йому в руки здоровезне перо. „Ратуй брате! Ратуй наш Союз Нр. 2., бо як ти не вратуєш, то наші свиньства вдусять нас живцем“. Пан О. К. глянув на квач у лапах, глянув на свого друга, і зареготав ся, що аж „піна з вуса потекла“. І сїв та став писати. Застогнали стіл і крісло, застогнали члени Союза Нр. 2., яким ще не стала сьвітлом табака в розї від отсего писанєчка. А д. Семенюк лиш ходить і руки затирає, та заєдно підштовхує п. О. К. щоб досипав перцю до водяної юшки в „Народній Волї“.

А в п. О. К. сего не купити. Відбувши півторарічні студії на Wards Island, сипав статями, наче вітер доспілими гниличками. Опитні люди звикли говорити: який пан, такий крам; тому і не дивниця, що деякі люди, що не доросли до ідей, звичайних на Wards Island, почали непокоїти ся, видячи їх на сторінках „Народної Волї“. Почав ся тихий ропіт. Зі зростом сили „пахнючої вонї“, розходячої ся зі сторінок „Народної Волї“ сей ропіт зріс до грізного крику протесту. Д. Семенюк сторопів. Почервонївши як кармазин, вхопив обіруч поліцейську палку і лупнув нью зі всеї сили. Тимчасом сопух „душної атмосфери“ уже зовсїм запоморочив його глузди, а від милої вонї, виходячої з писань п. О. К., ніс його спух до того степени, що червоним щитом заслонив йому весь виднокруг; і тому то д. Семенюк, місто тарахнути поліцейською палкою нелюбих йому протестовичів з товариства імени Січинського, відділ 37 Союза No. 2, тарахнув по потилици отсю „славну волю і свободу народа“, яка то бідачка, переслїдувана по цілому сьвіту, а передовсїм у Р. Н. Союзі, найшла ще одиноке прибіжище в офісі головного уряду Союза No. 2. „Свобода слова і почувань“, якою так гордо величав ся широким ротом уряд Союза No. 2, обірвавши палкою поза уха від самого п. председи, звалила ся як сніп соломи до долу, фиркнула пару разів копитами і заніміла. Д. Семенюк, доглупавши ся, що поступив зовсїм по хулїганськи, пігнав стрімголов до д. Белї і давай його благати: „Ратуй брате! Ти всьо потрафиш, бо в тебе совість проститутки. Ратуй і свій і мій гонір, бо вони щось дуже не теє“...

І д. Бєля плюнув у жмені та взяв ся ратувати. Але ось вийшла несподївана халепа: розгорнувши свій зшиток з латинськими цитатами, не міг ніяк рішити ся, котрий з них вибрати на заголовок до своєї ратункової статї; бо і „Nomina stultorum ibique locorum“ надавалоб ся, (бо се досить довгий цитат і замашисті у нїм слова), і „Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus“ несогірший, бо може ще і довший від першого, і слова у нїм більше гуркають, та і „Obstipuere omnes“ також бувби незлий, бо він знова нагадує щось за нашу ступу та приповідку про дурного із нью... І д. Бєля як став над тим думати-гадати, так гадає ще і по нинїшний день. А тут біда чим раз гірша. Члени тов. ім. Січинського, до краю обурені писанями п. О. К., плюгавлючими їхню релїгію, обливаючими бруковим гноєм найсьвятїйші їх почуваня, не могучи найти місця у своїм власнім органі, бо на порозі станув д. Семенюк з колякою; та не маючи надії найти вислуху у свого головного уряду, бо той до краю захорів на мозковий катар, — порішили віднести ся із своїм протестом до других часописий. І в таку то грізну хвилину д. Семенюк виточив найтяжшу гармату із свого арсеналу, д. І. Ардана.

Д. І. Ардан у 3-ім ч. „Народної Волї“. надївши на себе плащик ультра-поступовости, удає вельми зливованого, що товариству ім. Мир. Січинського із Скрентон не подобає ся редаґоване „Народної Волї“. Своє здивоване опирає д. Ардан на таких розумних підставах: сеж не жадні лицарі сьв. Георгія, — але товариство, яке охрестило себе славним іменем Мирослава Січинського“ — отже як таке, треба продовжати гадку шановного автора, укриту старанно між стрічками, повинно се товариство згодити ся і радїти із того, що нїкчемне моральне індівідуум у їхнїм власнім органі, та оплачуване їхнїми грішми, плюгавить їхнї релїгійні почуваня, пишучи, що прінціп католицької церкви спиняє розвиток нашого народного духа. „Нїодин віл не кладе добровільно у ярмо свою шию“, пише дальше д. Ардан, „лиш Українець мавби плакати за ярмом, з якого ледви кілька місяців тому вирвав ся, дертись назад у болото, у якім до недавна ще сидів по уха?“ Досадно сказано — а гадка сих стрічок ще досаднїйша. „Які ви поступовці“ — інакшими словами кличе у повисших стрічках д. Ардан до членів тов. ім. М. Січинського, — „що не хочете дати плюгавити свою релїгію та обурюєте ся на писаня п. О. К., захвалюючі і аґітуючі за поступовою тепер на Руси релїгією, пресвітеріянізмом? Встид вам! Таж ви не ніякі лицарі. Виж розумні і певно як такі не гаразд зрозуміли писаня варята! Але поправте ся, бо інакше зістанете сьвічкогризами і лямполизами! Приступивши до пресвітерії. вам не треба вже обавляти ся сеї назви, бо там зовсїм сьвічок нема. Поправте ся отже і не спричинюйте „душної атмосфери“ в околицях нашого головного уряду і не розбивайте їм бізнесу, бо начальство пресвітерії вже і так не хоче вірити їхнїм впевнюванням, що наш славний Союз No. 2 се є один — хлїв!“

Наговоривши цїлу купу ніби переконуючих, а в дїйсности дуже натягнених фраз, під адресою членів тов. ім. Січинського, д. Ардан у запалі попав у цілковиту нельоґічність, називаючи „Народну Волю“ клерикальною шматкою на випадок, коли вона перестане ображувати релїгійні почуваня своїх членів, а чого власне хочуть члени скрентонського відділу. Не хоче однак признати, що ще гіршою, бо пресвітерсько-клерикальною шматкою стала „Народна Воля“ тоді, коли через писаня д. О. К. у кождім числї захвалювала зовсїм чужу нашому народови релїгію. І мимоволї насуває ся здогад, чи часом і д. Ардан, мимо великої віддалї і мимо того, що дихає здоровим фармерським воздухом, рівнож не заразив ся завдяки „душній атмосфері“ — поміжним катаром як і д. Семенюк, та Бєля.

Питанє однак, чи і всї члени нового Союза суть такі склонні до западаня на сю новомодну пошесть і чи їх сильна хлопська натура її не переможе, і чи вони здорово пчихнувши часом не розвіють на сто вітрів і „душну атмосферу“ а з нью і тих, що її спричинили та стануть в її обороні.

Подяка.

В день Різдва Христового стріла мене мила несподіванка: члени хору „Нюарського Бояна“ зложили мені в дарунку золоту батуту, чудової роботи, вартости кількадесять долярів, в доказ признаня за мої заходи, положені коло розвою того товариства. Ошоломлений таким незаслуженим признанєм, отсею дорогою складаю усїм членам нашого Бояна сердечну подяку, заявлюючи, що коли я дїйсно і положив деякі заслуги коло розвою „Нюарського Бояна“, то я сповняв лиш свою сьвяту повинність, якої я підняв ся в імя мого званя і в імя народного обовязку. — Теодозий Каськів, дяко-учитель в Нюарку, Н. Дж.

ПОДЯКА.

Отсим почуваю ся до милого обовязку отсею дорогою зложити сердечну подяку за княжий дарунок, який зложили менї з нагоди сьвят Рождества Христового мої сердечні школярі, ученики віддїлу III. і VI. руської школи в Ансонія, Конн. Сей дарунок остане для мене по весь час найкрасшою памяткою пережитих днів серед ансонїйської дітвори. — Володимир Каськів, дякоучитель з Ансонії, Конн.

Пошукую краяна, Стефана Мадика; недавно перебував в Troy, N. Y. Хто би про него знав або він сам, прошу ласкаво зголоситись на мою адресу: Nykolaj Cycyk, New Alexandria, Pa., Westmoreland Co.

Батько, Теодор Запаранюк, пошукує свого сина, Партенія Запаранюка, родом з Чорного Потока, повіт Заставна. Хто би знав, де він перебуває, або він сам, нехай зголосить ся на адресу: Teodor Zaparaniuk, P. O. Box 6. Baudette, Minn.

ВІДЧИТ*)

о. П. Понятишина на Маркіяновім сьвяті в Перт Амбой, Н. Дж.

Руська громадо!

Кождий просьвічений нарід величає і кланяєть ся памяти тих своїх сьвітлих людей, які піднесли свій нарід з упадку і які показали йому дорогу, що нею має він йти „на стрічу сонцю золотому", до красшої і лїпшої долї. Таким великим чоловіком, що поклав безсмертні заслуги для тих головно Русинів, які замешкують сей маленький окравок українських земель, що зоветь ся Галичиною, є Маркіян Шашкевич. В тім роцї (значить 1911 р.) минає якраз сто лїт, як народив ся Маркіян, і сю столїтну річницю його уродин обходять гідно і величаво всї Русини так в старім нашім краю як і ми вигнанцї і поселенцї на новій американській земли. І сьвяткуючи ті столїтні роковини, приводять собі Русини на память ті кривди і терпіня, які доводилось їм зносити в розвитку і поступі їх народного житя; те сьвято ставить перед наші очи історію дорібку руського народа за протяг одного столїтя; те сьвято причиняєть ся до усуваня байдужности і зневіри нашого народа у свої власні сили; те сьвято піднимає в гору наші серця, воно оживляє і підбадьорує нашого духа та кріпить нашу надію; словом, те сьвято є для нашого народа великим патріотичним учителем.

I. Галицька Русь за часів Маркіяна.

Щоби лїпше і докладнїйше зрозуміти ті причини, задля яких Маркіянове імя цїнить ся днесь так високо, чому се імя є в серци і на устах кождого сьвідомого Русина, потреба нам доконче бодай коротко представити собі ті часи, в яких проживав руський нарід в Галичинї тодї, коли в убогім галицькім селї, в запалій у землю хатинї узрів денне сьвітло Маркіян.

Руський нарід, що находив ся довгі віки, бо ще від 1349 року, у польській неволї, належав вже тодї під власть австрийських цїсарів. До Австрії перейшов він, іменно при першім подїлї Польщі, який відбув ся за цїсаревої Марії Тереси дня 5. серпня, 1772 р.

І сумний та невідрадний був тодї стан галицької Руси. Наші боярські маґнатські роди давно вже відвернули ся від свого народа і, припявши латинство, вони ополячились. Богаті колись і цвитучі руські міста обсїли Жиди, а збіднїле руське міщанство, особливо що просьвітнїйше, винародовилось також. Руська церква представляла в тих часах незвичайно сумну картину. Сю церкву уважали за щось низшого від церкви латинської; гр. кат. Русинів називано нераз згірдливо „шизматиками". а їх церкви „синаґоґами" і латинські епископи змагали ся підчинити гр. кат. духовенство і вірних під свою юрисдикцію. Висше духовенство було о стільки лише руське, о скільки наш обряд давав йому знамя руськости і через сей обряд мусїло воно зносити много знаруги так зі сторони латинського клиру як і взагалї зі сторони Поляків. Нисше духовенство було бідне і мало або зовсїм не тямуче, бо на сьвящеників рукополагано тодї людей без всяких богословських наук, а часто навіть цїлком неграмотних.

Мужик не мав ніяких нї людських нї горожанських прав і гнув він шию у панцизнянім ярмі. Наслїдком довговікового рабства затратив селянин всяке почутє своєї гідности і був се лише покірний, прибитий, шапкогнучий льокай або радше „бидло", як звали його польські пани. Селяни були тодї — як описує один благороднїйший шляхтич — „без шматочка землї, без знаня якогось ремесла", вони „тулять ся по чужих кутах, а проте їх день у день гонять на панщину та мучать надсильною роботою... і змушують жити в повній невности що до завтрішного дня, а тимчасом один чоловік, що мало причиняєть ся до загального добра, живе собі розкішно, а довкола него сотки ледви дихають або і гинуть задля його добра"**). Так само як мужик, мусїв робити панщину і руський сьвященик, і сьвященичих синів ставляно зовсїм на рівнї з синами панцизняних підданих. Руської сьвітської інтеліґенції не було тодї ніякої: до руської народности причисляв ся лише зненавиджений „поп і хлоп". Руські школи і просьвіту Поляки цїлком загирили. Руська мова була у крайній погордї, бо була се мова „пастухів". Так само нема що говорити про якийсь руський промисл або торговлю. І так, славний колись, богатий і осьвічений руський нарід війшов за польських „джондів" на сіру, бідну і темну масу та опинив ся на краю загибели.

Змінили ся для Русинів трохи часи, коли вони прийшли під австрійське правлїнє. Бачучи, що побіч Поляків живе в Галичинї ще й другий нарід, котрий, мимоходом кажучи, не знав навіть, як має себе звати, взяв його австрійський уряд у свою опіку. Передовсїм зачав сей уряд заходитись коло сего, щоби підвигнути і просьвітити руське сьвященство тому, бо він знав, що духовенство є провідником і учителем народа, і коли се духовенство буде як слід виобразоване і сьвідоме своєї задачі, то воно найскорше потрафить привести до самопізнаня руський нарід. В тій цїли цїсарева Марія Тереса, за володїня котрої дісталась властне Галичина під Австрію, оснувала при церкві сьв. Варвари у Віднї в 1774 р. руський духовний семинар, так зване „Варвареум", в котрім кандидати духовного стану могли здобувати собі висше богословське знанє. Се заведенє було для нашої церкви угольним каменем під сьвітлїйшу будучність, бо в нїм образували ся талановиті руські питомцї, що опісля дуже значно причинили ся до підвигненя руської церкви а й руського народа взагалї. Марія Тереса увільнила в 1776 р. руське сьвященство від панщини і всяких підданчих робіт на панських дворах, як також старала ся вона обтяти і обмежити бодай в дечім права і привилеї польської шляхти на користь простого люду. Тому однак, що панщина запустила була занадто глибоко своє корінє, основно змінити тодїшних відносин вона не могла.

Так само ревно, а може й ще ревнїйше старав ся піднести галицьких Русинів син і наслїдник Марії Тереси, розумний і людяний Йосиф II. Яко цїсаревич відбув він подорож по Галичинї і сам наочно переконав ся, в як сумнім положеню находив ся тодї руський нарід. Йосиф II., заки ще вступив на трон, розумів дуже добре і докладно, що здоровий і осьвічений хлоп є єдиною силою і підпорою держави; тим то стремів він до сего, щоби сему хлопови зробити як найбільше полегкостей. І дійсно, ставши цїсарем, зніс він в 1781 р. особисте підданство мужика зглядом пана, а своїми розпорядками, що звали ся цїсарськими патентами, вкоротив самоволю панських дворів і управильнив ріжні мужицькі панцизняні обовязки. — Но руський нарід складав ся тодї, як я вже сказав, не тільки з хлопа, але і з попа, і Йосиф II. зробив много добра і для руського духовенства. Тому іменно, що в згаданім мною Варвареум могло образувати ся лишень маленьке число руських богословів, заложив він в 1783 р. ґенеральний гр. кат. семинар у Львові, чим дана була всьому руському сьвященству спроможність образоватись у найвисшій школї, себ-то унїверзитетї, що властне тодї повстав був у Львові. В той спосіб виобразований руський сьвященик міг вже своїми богословськими відомостями рівнати ся з тодїшним латинським клиром і та погорда, з якою се латинське духовенство відносило ся до руського сьвященика за для його необразованости, мусїла з часом цїлковито стратити свою рацію.

Щоби-ж Русини могли плекати свою мову і своє письменство, завів Йосиф II. на богословськім і фільозофічнім видїлї львівського унїверзитету руські виклади. А щоби і селянські дїти просьвічались, отворив він для них двері публичної школи і дуже настоював на се, аби загальний шкільний примус, який завела ще Марія Тереса у всїх своїх краях, був строго виконуваний. Мимоходом тут натякну, що ті руські виклади на львівськім унїверзитетї були для Русинів за великим добродійством, на яке Русини цїлком ще не були приготовані. Професори, іменно, не знали, як мають учити своїх студентів і замість того, щоби на викладах уживати живої народної мови, послуґували ся вони якоюсь штудерною мішаниною, зложеною з церковної, з польської, російської і нашої мови, якою то мовою нїхто нїгде не говорив. Дійшло навіть до сего, що самі руські студенти зачали негодувати на ті виклади, бо вони волїли учити ся по латински, і остаточно по двайцять і однім роцї, іменно в 1808 р., за пакованя цїсаря Франца I. сю руську науку у найвисшій львівській школї зовсїм скасовано.

Та на жаль цїсар Йосиф II. володїв коротко, бо лише десять лїт (від 1780 до 1790) і ті ріжні реформи, які він був позаводив, не встигли ще вкорінитись та й зі смертію самого реформатора померли також і його реформи. Річ отже природна, що від тих реформ чи нових порядків зовсїм не могло полекшати руському народови в Галичинї, а по смерти Йосифа II. зачав дути на Русинів навіть дуже зимний вітер тому, бо австрійський уряд, прилягши цїлковито до польської шляхти, правив Галичиною так, як єї шляхта собі бажала. Насамперед затиснули наново польські пани панцизняне ярмо на шиї руського мужика, бо на ті ріжні цїсарські розпорядки, які були видані в користь селянства, шляхта зовсїм або лише дуже мало оглядалась. На поли духового руського житя настав великий застій і, приміром, в протязї 18 лїт появилось в цїлій Галичинї лишень 17 книжок та брошурок, в чім вже зараховані найдрібнїйші навіть стишки*). Тому, що над темним, покірним мужиком лїпше панувати, як також тому, що через темноту руського народа лекше було ширити Польщу на Руси, виступала шляхта, латинське духовенство тай взагалї всякі польські загорільцї з цїлою рішучостю проти народної просьвіти або радше проти народних шкіл. Тим-то до основуваня таких шкіл Поляки не допускали, а як вже і мусїли допустити, то старали ся о те, аби ті школи не були руські, лише польські. І легко їм се приходило робити, бо австрійське правительство віддало в 1805 р. нагляд над всїми народними школами в Галичинї латинській консисторії у Львові. Коли-ж кілька років опісля тодїшний галицький митрополит а пізнїйший кардинал Михайло Левицький домагав ся сего, щоби у всїх людових школах заведено науку руської мови, то ґубернатор, розуміє ся, за впливом і порадою львівського латинського архієпископа відмовив сему жаданю, основуючи свою відповідь на тім, що в Галичинї, мовляв, є лише одна польська мова, а мова руська се нїчо инше, тільки якийсь „вирід мови російської". Що більше, та латинська консисторія опікувалась руськими сїльськими школами так ревно, що за її старанєм тодїшна шкільна управа в Галичинї жадала від Русинів, аби вони покинули свою азбуку, а ввели до книжок латинське а зглядно польське абецадло, та щоби богослужебні церковні книги переложено на польське.

Само собою розуміє ся, що з таких офіціяльних народних шкіл не мав руський нарід найменшого навіть хісна. Тому однак, що він хотїв просьвічатись, закладав собі свої школи при церквах себ-то школи парафіяльні. Задля недостачі учителїв вчили в тих школах дяки, а часто навіть і самі сьвященики. Руський нарід дуже любив ті школи і радо посилав до них свої дїти. Поляки не могли тих шкіл стравити, длятого старали ся вони всїми способами відтягати від них руських дїтей. Одним таким средством, аби опорожнити ті парафіяльні школи, було те, що таких дяко-учителїв, які оказували трохи більшу ревність у веденю сих шкіл, стригли військові власти немилосерно в рекрути, хоч було се виразно заборонене цїсарським декретом. Як там воно зрештою і не було, а тодїшна народна школа, як кождий се може бачити, не мала жадної иншої цїли, як тільки латинщенє і польщенє руського народа.

Але йдім далї. По прилученю Галичини до Австрії почала творити ся у нас переважно із сьвященичих родин руська інтеліґенція. Є се річ звісна, що інтеліґенція має дуже велике значінє в житю кождого народа, так як лишень від інтеліґенції зависить розвій, поступ і будучність якогось народа. Но тодїшна руська інтеліґенція, хоч і виходила з народу, не мала анї патріотичних почувань анї якоїсь провідної, ясної думки, та й не знала вона, як і що мала для свого народа робити. Всьо, що руське, було в тих часах в погордї і ненависти длятого, бо руський нарід був лише хлопським народом, а його мова була нїби-то груба і неотесана і яко така не надавалась вона на думку Поляків і своїх до сего, щоб нею говорив осьвічений чоловік. Тим то та руська інтеліґенція як і взагалї який-такий руський лапсердак, що добив ся панського сурдута а з ним і білїйшого хлїба, зривали за собою всї мости, які лучили їх з руськостію і переймали польську мову та набирались польського духа та польського патріотизму. Польщина уважалась тодї чимось висшим і вона віддїляла інтеліґента від простого селянина та надавала марку панськости, красшої оглади і лїпшого тону.

Від сеї загальної польської дурійки не була свобідна і тодїшна руська церква. Всякі церковні достойники за дуже маленькими лише виїмками говорили, урядували і писали по польськи, бо тим робом запобігали вони собі призданя а й ласк у польської шляхти. Що правда, се висше духовенство послугувало ся також у своїм урядованю латинською і нїмецькою мовою, нїколи однак мовою руською, бо-ж ся мова могла бути доброю лише для якогось там простого „алилуйка", а не для висшого церковного начальства. Так само по польськи і в польськім дусї виховувались і тогочасні руські богослови і нераз трафляло ся таке, що руський сїльський сьвященик цїлком не умів по руськи нї говорити нї читати. Щоби-ж такі руські сьвященики могли духовно пасти свої стада, мусїли бути церковні книги переписувані латинськими буквами, а проповіди до руського простолюда говорили вони безобразною польською мовою, як також такою крученою польщиною вони мужика сповідали. Що таке ополячене мертве руське духовенство було байдуже до руських шкіл, до народної просьвіти, до селянської долї та що взагалї воно не могло розбудити мертвих руських мас, бо-ж мертвий мертвого не воскресить, се вже само собою понятно.

*) Сей відчит був читаний на Маркіянових вечерницях лише в скороченю тому, бо на прочитанє цїлости потреба-б було якої доброї півтора години. Розуміє ся, що в „Свободі" не може час входити в рахубу, длятого сей відчит печатаєть ся в тім видї, як я його первісно обробив. Думаю, що шан. читачі „Свободи" повинні-б звернути на него свою увагу хоч би вже задля сеї причини, що про Маркіяна з виїмком одної лише статї не було у „Свободі" більше нїчого. — Прим. автора.

**) Диви: Др. Іван Брик, Столїтє уродин Маркіяна Шашкевича; виданє друге, стор. 2.

*) Диви: Проф. Лев Смулка, Відродженє Галицької України і Маркіян Шашкевич. II. звіт дирекції приватної гімназії з руською мовою викладовою в Рогатинї. Там подане і жерело.

(Дальше буде).

ПІТСБУРГ, ПА.

Сьвято Маркіяна Шашкевича в память 100-літних роковин його уродин

відбуде ся

заходом русько-католицької парохії сьв. Івана Хрестителя на SOUTH SIDE

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 28-го СІЧНЯ 1912 Р.

О годині 7-ій вечером відправлять Впр. і Всесьвітлійший о. шамбелян, парох місцевий, заупокійну панахиду в сослуженю Впр. оо. сусідів.

О 8. годині вечером в гали парохіяльній 107 7th St. S. S. Pittsburg, Pa.

відбуде ся

КОНЦЕРТ

Програма:

1. Вступне слово — Впр. і Всесьв. о. шамбелян К. Курилло.
2. Мово рідна, деклямація, З. Федорчак. — Мово рідна — жіночий хор.
3. Підлисє і Думка, деклямація, А. Ваславська.
4. Цьвіта молишь і Там єсть в лісї зруб — хор мішаний.
5. Згадка, деклямація, Н. Ґабор.
6. Тебцет: Ангел ночи, відсьпівають М. Пастирчак, О. Ковальська і П. Михальська.
7. Над Бугом і Лиха доля, деклямація, М. Пастирчак.
8. Дует: Зашвила в долині червона калина, Стисловський і п. М. Костишак.

Часть II.

1) Ой збирайтесь працювати, — хор мішаний і дует: З турецької неволї, п. М. Костишак.
2. Відчит про Маркіяна Шашкевича, Всеч. о. совітник Ващишин.
3) Не згасайте ясні зорі — хор мішаний.
4) Туга за родиною і Два віночки, віддеклямує п. Теодозія Костишак.
5) Зазвенїмо і Ой летіла горлиця — терцет, хор мішаний.
6) Сумрак вечірний — деклямація, М. Липак. — Цьвітка молить, деклямація, Т. Костишак — Бандурист, деклямація, Т. Михальська.
7) Вечерниці Ніщинського.
8) Там за тихим за Дунаєм, сольо п. М. Костишак і хор мішаний.
9) Закінчене.

Дірігент: **А. Стисловський.**

Вступ: $1.00, 50 і 35 центів, місця стоячі 25 цнт.

Дохід призначений на церков і на школу місцеву, яка зватиме ся „Школа ім. Маркіяна Шашкевича".

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Монгострадальний народ	20
Народний рух астр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїгійні віровання	20
Русько-анґлїйський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унїя в Америцї	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релїгійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хліб душі	60
Хліб душі, латиньскими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборничок	55
Збірник найкрасших пісень цер.	10
Ангельский хор, збірник народноцерков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хліб Душі	1.80
Хліб Душі, латиньскими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латиньскими бук.	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Чому ми звемо ся Русини-Українцї, а не Москалї?

Богато наших несьвідомих Русинів, нераз нарікає на свої рідні, матерні слова, як приміром на мягкене слів: ,,руський, християнський, український". Чому? Тому — бо самі не знають своєї власної історії і вірять всякому, хто їх збаламутить. А вже хиба найвисший час знати нам всїм свою питому бувальщину. Не беру се зовсїм в рахубу, що так говорить богато Русинів в Галичині, як приміром ціла Сокальщина, Равщина, Самбірщина, Брідщина і гет далї на північ. Усї Русини в тих повітах говорять ,,руський" а не ,,руский".

Придивім ся тому слову з історичного боку. Се слово ,,руський", з мягким ,,сь", повстало зі староруського ,,русьский". Давно писано так у всїх наших книгах. Так писав навіть сам Нестор, так читаємо і в ,,Руській Правдї". Але що годї вимовити одно по другім і мягке ,,сь" і тверде ,,с", тому з часом само собою загубило ся тверде ,,с", а лишило ся одно і то мягке ,,сь". Ану спробуйте вимовити відразу ,,русьский". Чи не лишить ся передовсїм мягке ,,сь", а того другого твердого ,,с" майже й не чути?

Рівнож деякі збаламучені московськими аґентами Русини кажуть, що ,,видумали якусь Україну", (,,я на Україну не дам; видумалисте якусик Україну то си лем тримайте! Я не спомагаю Україну!" — кажуть звичайно побаламучені московщиною американські Лемки). України тимчасом нїхто не видумав, бо ся назва так давна, як давно наш нарід живе. Бо ось що читаємо за Володимира Глїбовича: ,,О нерже Україна много постона". А прецінь тодї як жив, чи як вмер Володимир Глїбович, то ще нїкому і не снило ся за тих, що тепер злостять ся на Україну. Декотрі кажуть, що ,,перед тим була лишень Русь, а тепер зробив ся роздор і одні кажуть, що вони Русини, а другі, що вони Українцї". Тимчасом такі мудрагелї не знають, що Русин а Українець є то саме, а Русь і Україна се також те саме. Річ з тими назвами має ся однак так: Поки Русини жили ще самостійно, своїм питомим житєм, то тодї нїкому і на гадку не приходило більше дбати про назву ,,Русь" або більше дбати про назву ,,Україна". Але що Русини жили близько коло инших народів, як Татарів, Монґолів, Фінів і Чудів, тому і зачали ті Русини, що мешкали з ними в найблизшім їх сусїдстві, з ними своячити ся, женити ся; з того повстало чудернацьке поколїнє: мішанцї, які не були подібні анї до Татарів, анї до Русинів, бо Русини була инша порода а Татари була инша. З того вийшли отже люди, які не були анї Татарами анї Русинами. Ось так наприклад якби ми взяли ослів і коний. Ви знаєте, що з ослицї і коня не буде вже анї лошатка анї ослятка, але буде мул, сотворінє трохи подібне до коня а трохи до осла.

Так воно було і з тими Русинами, що відсунули ся від властивих Русинів на північний схід, і женили ся з Татарами. З того вийшли такі люди, що були трохи подібні з вигляду і вдачі до Русинів, а трохи до Татарів, в дійсности однак не були анї Русинами анї Татарами. Отсе суть Москалї. Однак ті Москалї, з першу мізерненьке племя, розбоями і грабежю зросли в велику силу, тай підступом завоювали цїлу властиву Русь, знищили її, богато людий повбивали, стали над нею панами, і то дуже жостокими.

Але вони встидали ся того, що вони не є справедливими Русинами, а лиш якимись мішанцями, щось гейби мулами і длятого зачали вмавляти, що то власне вони є ,,рускі" а їх край Русь. Скавши иншими словами, Москалї вкрали від нас наше імя. Русини, себто наш нарід, не могли инакше запротестувати проти такого розбою, а не хотячи допустити до всяких баламут, які мусїли-б повстати, коли два окремі народи стануть називати себе одним і тим самим іменем, сказали собі таке: Хоть лиш ми одні маємо право називати ся Русини, а вони Москалї, бо ми одні лишили ся такими Русинами, як були ними за часів князя Володимира Глїбовича, але позаяк Москалї, маючи у своїх руках силу, видерли нам се імя і тим іменем заєдно чванять ся перед сусїдними і подальшими народами, тому нам не лишає ся нїчого иншого, як уступити перед брутальним насильством, покинути сю назву а прибрати неменче стару і історичну назву: Україна, Українець.

І тому то, для відріжненя себе від Москалїв, що називають себе нашим іменем, додаємо ще до нашого імени слово Українцї на знак, що тільки ми є ті правдиві Русини, що жили за князя Глїбовича. І отсе є причина, чому нашим іменем не є само слово ,,Русь, бо так тепер вже Москалї звуть ся, але нашим іменем є ,,Русь-Україна", ,,Русини - Українцї".

Коли се імя вже було знане сьвітови і сьвіт переконав ся, що Москалї то не Русини і що правдивими Русинами є лиш ті, що звуть ся ,,Русини-Українцї", тодї Русини залишали зовсїм першу назву і назвали ся коротко ,,Українцї" а свій рідний край ,,Україна".

Щож дальше робить хитрий Москаль? Він переста єзвати себе Русином, але як його хто питає, що він за один, то він замість сказати хотьби вже ту вкрадену назву: ,,я Русин", він каже: ,,я русскій человек". Ач, яку пигуленцію втяв! Каже: я анї Русин анї Українець, але ,,русскій человек".

Кромі того Москалї зіпсували ще стару назву ,,руський" і зробили з того другу назву: ,,русскій". Якби вони були правдивими Русинами, то говорилиб ,,руській" а вони і так не кажуть. Але, що з сего їх слова фальшивого ,,русскій" виходило знов баламутство на шкоду Русинам, проте Русини взяли лїпшу і справедливійшу назву ,,руський". Во чиж се не є лїпша назва? Хто з нас виговорюючи коли слово: ,,руский" сичить мов гусак? А от Москаль сичить, бо каже ,,русскій", бо вкакував в добре слово аж два ,,с" і то одно по другім.

Отже тому то у нас тепер загально каже ся і пише ся ,,руський" та тому то ми звемо ся ,,Українцї".

Памятайте про се і не дайте ся баламутити всяким дурисьвітам.

Назарій Хомош.

Добрі ради.

Проти хрипки. Добрим і випробуваним домовим ліком проти хрипки є слїдуючий: З білка одного яйця убити піну і витиснути до сего сік з одної цитрини. Се можна до смаку попукрувати. Від часу до часу їсти по одній ложцї, а хрипка в короткім часї зовсїм уступить.

Непромакальні черевики. Розтопити трохи воску на легкім огни і додати опісля до нього ложочку оливи. Підошви у нових черевиках треба розігріти над печею, а потім напускати їх так довго тою мішаниною, аж доки шкіра зовсїм нею не пересякне. Так запущені підошви не то, що нїколи не перепустять води, але і видержують два рази довше, як звичайно.

Проти болю горла, запалень і т. п. добре є з часта полокати горло літною водою, у якій розпущено трохи звичайної кухонної соли. (На чверть кварти води соли стілько, кілько набере ся на конець великого ножа).

Вимити нечисті шнури, на яких розвішує ся білє. Шнур навиває ся рівно і сильно довкола дошки. Опісля миє ся добре щіткою, мачаною у літній воді, у якій розпущено досить мила і додано ложочку сальмяку (на 4 кварти води одна ложочка сальмяку). Коли шнур стане опять зовсїм чистий полоче ся його в чистій воді і сушить, не здіймаючи з дошки. Коли хоче ся шнур здіймити з дошки, він мусить бути зовсїм сухий, то значить не сьміє бути у ньому анї слїду вогкости, бо інакше він розкрутить ся.

Найлїпшим средством на всякі малі попечення і попареня є арабська ґума. Ґуму спорошковану розпускає ся в воді як мож найгустійше, і тим розчином помазує ся спечене місце. Коли попечений є палець, то можна його впрост вложити в розчин. В наслїдок горяча, спричиненого попеченем, ґума сейчас майже висохає, творячи на данім місци блискучу поволоку: Через се, що ся поволока з ґуми відокремлює попарене місце від доступу воздуха, устає зовсїм біль. На всяких зігненях пальців, і т. п. ґумова поволока тріскає; се однак нїчо не вадить: треба лиш пропуклину залити сьвіжою ґумою. На попечених місцях під ґумою наростає дуже скоро нова скірка і рана легко гоїть ся.

Сьвічки горять яснїйше і повільнїйше, то є не так скоро спалюють ся, наколи довкола ґнота посипле ся трохи кухонної соли.

Новий спосіб квашеня капусти. Капусту січе ся в звичайний спосіб, опісля насипає ся в бочку і руками добре утискає. Соли не дає ся зовсїм. На спрасовану в той спосіб у бочці капусту наливає ся горячої води (не кипячої, вода може мати 130-140 степенів після Фаренгайта) так довго, аж докп води не буде на один цаль високо понад капустою. За якийсь час капуста напучнїє, отже треба все на те уважати, аби вона була заєдно покрита водою; треба отже бракуючу воду заєдно доливати. В сей спосіб наповнену капустою бочку прикриває ся кружком, який обтяжує ся каменем і ставить ся в пивницю. За два до три тижні капуста зовсїм буде квасна. Доливаючи до бочки воду треба заєдно уважати, аби вона нїколи не була кипяча, лиш лїтна. В сей спосіб квашена капуста є далеко смачнїйша, як солена; вона є мягка потребує короткого часу до зваренья, є далеко лекше стравна і тому можуть таку капусту їсти навіть люди хорі на жолудок.

D 2822

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балоґ, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Череммак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балоґ, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — приймає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

No. 2150 RECEIPT $800.00
for eight hundred dollars, received by Imp. & Royal Austro-Hungarian Consulate General as Orphants Fund of Leon Woronka from The Little Russian National Union of America.
New York, N. Y. Jan. 15th 1912.
Alex Grau Wandmeyer
for the Consul General of Austria Hungary.

Ч. 2004 КВІТ $475.00
на чотириста сімдесятьпять долярів, котрі п. Анна Левіцкий отримала як посмертну запомогу по мужу з Головної Каси Руського Народоного Союза в Америці.
Постолув дня 3-го січня 1912.
Анна Левіцкий.
Сьвідки:
(Підпис нечиткий).
Андрій Буньо.

Ч. 2117 КВІТ $550.00
на пятьсот пятьдесять долярів, котрі п. Марія Качмар отримала як посмертну запомогу по мужу Михайлі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Пітсбурґ, Па. 1912.
Сьвідки:
о. Йосиф П. Ганула,
А. Й. Гречинський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 250.
Стеф. Маційовський предс.,
Сильвестер Кос секр.

Ч. 2118 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Пелягія Павелчак отримала як посмертну запомогу по бл. п. Осифі Павелчак з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
В. Пітсбурґ, Па. 11. січня 1912.
Пелягія Павелчак.
Сьвідки:
Н. Войтович,
А. Витяз.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

Ч. 2121 КВІТ $50.00
на пятьдесять долярів, котрі місцевий уряд отримав як похор. кошта з посм. запомоги по бл. п. Якові Забеґа з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Карнеґі, Па. 22. січня 1912.
МекДермот Бротерс.
Сьвідки:
Стефан Сембрат.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 55.
Ник. Шляхта предс.,
Ант. Копанейко секр.

Ч. 2126 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Іван Даньцьо отримав як посмертну запомогу по жені Зузанні з Головної Каси Руського Народ. Союза в Америці.
Пітсбурґ, Па. 11. січня 1912.
Дван Даньцьо.
Сьвідки:
Н. Войтович.
А. Витяз.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 53.
Н. Войтович предс.,
А. Витяз секр.

Ч. 2129 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Андрій Леньо отримав як надзвичайну запомогу за утрату руки з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Андрій Леньо.
Сьвідки:
Теод. Яворський,
Ник. Корчинський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 141.
Ілія Копікович предс.,
Стефан Городиський секр.

Ч. 2132 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Андрей Бірош отримав як надзвичайну запомогу (ухв. річного засіданя) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Бівердейл, Па. 6. січня 1912.
Андрей Біроп.
Сьвідки:
Матей Хуба.
Анна Хуба.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 126.
Мих. Юсько предс.,
Іван Валко секр.

Ч. 2133 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Максим Соха отримав як надзвичайну запомогу (ухв. річного засіданя) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Балтімор, М. Д. 1912.
Максим Соха.
Сьвідки:
Марія Тирпак,
Марія Васик.
Від місцевого Уряду Руського Народ. Союза в Америці. Відділ 60.
Ева Дузар предс.,
Ігнатий Ладна секр.

Ч. 2135 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Стефан Курочка отримав як надзвичайну запомогу (ухв. річного засіданя) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Трентон, Н. Дж., 1912 р.
Стефан Курочка.
Сьвідки:
Ілько Кінах,
Іван Волошин.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 245.
Михайло Сподарик, предс.,
Андрій Музика, секр.

Ч. 2148 КВІТ $205.00
на двіста пять долярів, котрі п. Михаїл Майкович отримав як посмертну запомогу по жені Теклі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Мікіспорт, Па., 15-го січня 1912.
Михаїл Майкович.
Сьвідки:
Василь Полюхович,
К. Сидорович.

Ч. 2151 КВІТ $310.00
на триста десять долярів, котрі п. Яким Цимбала отримав як посмертну запомогу по Стефані Ваверчак з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Форд Сіти, Па., 1912 р.
Яким Цимбала.
Сьвідки:
Василь Сивик,
Андрій Цуприк.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 63.
Михайло Смоляк, предс.,
Михайло Кунька, секр.

Ч. 2077 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Юстина Ґоґоц отримала як посмертну запомогу по мужу Филипі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Сімпсон, Па., дня 9. грудня 1911.
Юстина Ґоґоц.
Сьвідки:
Іван Ґоґоц,
Олекса Гітко.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 89.
Іван Микуляк, предс.
Тимко Сухорський, секр.

КВІТ 1950 кор.
на тисяч девятьсот пятьдесять корон, котрі отримав Петро Маліборський як посмертну запомогу по жені Маґді з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці, від уряду відділу ч. 156 в Шефелд, Па.
Станків, дня 29. жовтня 1911.
Петро Маліборський.
Сьвідки:
Петро Слюзар,
Ілько Яніцкий.

Ч. 165. КВІТ $18.00
на вісімнайцять долярів, котрі п. Стефан Цубенко отримав як посмертну запомогу по донці Марії з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Алентавн, Па. 14. січня 1912.
Стефан Цубенко.
Сьвідки:
Юрій Луців,
Алекс. Трач.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 147.
Іван Собчак предс.,
Олекса Трач секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ШЕФІЛД, Па. Братство сьв. Антонія, подає до загальної відомости, що на річнім мітінґу вибрано слідуючих урядників на рік 1912: Анд. Валюн предс.; Іван Дубляниця секр.; Адам Ґронек касієр; Мих. Бонк дозор. хорих; Михайло Манько з. предс.; Мих. Вовчко з. предс.; контрольна комісія: Петро Валян і Іван Шул; Михайло Кузьо капітан; Теодор Дикий дверник. Іван Дубляниця, секр. Box 20, Sheffield, Pa.

КОТСВІЛ, ПА. Братство Сошествія сьв. Духа, від. 248. подає до відома, що на річнім мітінґу, дня 14. січня вибрано слідуючий новий уряд: Войтко Струж предс.; А. Лебіщак з. предс.; Йос. Бринґілевич кас.; Федько Кобилянський, з. кас.; Павло Псуй секретар.; Ник. Якубів заст. секретаря; Андрей Катиринів і Ґнат Якубовский контролюри; Федько Кобилянський і Іван Задорожний дозорці хорих; Федько Турщин дверник. П. Псуй, секр. Box 10. Coatesville, Pa.

БЕЛЛЕ ВАЛЕЙ, О. Братство сьв. Отця Николая, від. 224. повідомляє всіх членів, що вибрано на річнім мітінґу новий уряд на рік 1912 як слідує: М. Сорока предс.; Петро Телеп кас.; Йос. Поливка секр.; Павло Когут контр.; Й. Корда, Ник. Гадик і Ник. Гелко, надзирателі маєтку; Іван Крупка запис.; Михаїл Яцьо надз. хорих на Белле Валей; Стефан Концюх надз. хорих на Кол Ридж; Михаїл Мотичак заставник; Яцько Латанишин заст. заставника; Николай Дяків двер.: мітінґи будуть ся відбувати в домі Михаїла Сороки на Белле Валей. — Йосиф Поливка, секретар, Coal Ridge, Ohio.

ДЖАНСТАВН, ПА. Братство сьв. О. Николая, від. 300 повідомляє тих членів що суть довжні за протяг двох місяців, щоби конечно свої довги вирівнали до неділї, то є 28. січня, бо інакше зістануть суспендовані. — А. Годчак пр.; О. Олійник кас.; В. Махник секр.

ГАВТОРН, ІЛЛ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 242 подає до відома що мітінґи відбувають ся все другої суботи по першім, в гали Совкупа, 5257 Гавторн Аве.; найблизший мітінґ відбуде ся 10. лютого. Кождий брат має явити ся на мітінґ, бо вже другий мітінґ, як нас тілько сімох було. — Г. Бойчук скр.

КЛЕЙВІЛ, Н. Й. Бр. сьв. Михаїла, від. 309. подає до загальної відомости, що на дни 17-го січня зістав вибраний новий уряд: Стефан Палка, предс.; Семен Воргач, заст. пр.; Петро Кузьмич, секр.; Онуфер Явнак, заст. секр.; Дамян Мерена касієр; Семен Цесьля конт.

ДОНОРА, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 157. повідомляє всїх членів місцевих і позамісцевих, що адреса секретаря Братства звучить: Теодор Біл, Box 274 Donora, Pa.